

מחברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון ק"ח | פרשת ויצא | תשפ"ג

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:	ירושלים	בני ברק	ניו יורק	לונדון
כניסת השבת: 15:59 יציאת השבת: 17:15	כניסת השבת: 16:14 יציאת השבת: 17:16	כניסת השבת: 16:10 יציאת השבת: 17:18	כניסת השבת: 15:38 יציאת השבת: 16:51	כניסת השבת: 17:07 יציאת השבת: 17:07

חשיפה: מהו הדבר הראשון שצריך אדם לעשות מיד לאחר תפילת שחרית בבוקר | עמ' כ"ג

סגולה: סעודה מלווה כסגולה בדוקה לפרנסה מפי ספרים וסופרים | עמ' ב'

אקטואליה: הזיק לחבירו חפץ המבוטח בביטוח מלא האם וכמה צריך לשלם לו | עמ' י"א

השבוע בגליון:

פנינים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

בני היקר, מה משנה איך החליף, העיקר שסוף כל סוף יעקב התעשר מזה...

ותחלף את משכרתי עשרת מנים וגו' (לא, מא).

חסידים מספרים, הגיע אחד לרבי ר' הענין מאלכסנדר זצ"ל בשאלה, מה תועלת יש לחסידים מנסיעתם לרבי? מובן אלו שיושבים בשולחן ושומעים את התורה שהרבי אומר, מקבלים שיריים. אבל הללו שנדחקים בשורה החמישית שביעית ועשירית, דברי תורה אינם שומעים, את הרבי אינם רואים, שיריים לא מגיע אליהם, אם כן מה התועלת בנסיעה?

ענה לו הרבי בסיפור, כשהייתי ילד ולמדתי בחידור, את הפסוק 'ותחלף את משכרתי עשרת מונים'. שאלתי את המלמד כיצד יתכן מאה פעמים, אמר עקודים ועשה ברודים וכו', אבל למאה זה לא מגיע? ענה לי המלמד: בני היקר, מה משנה איך החליף, אני יודע דבר אחד שסוף כל סוף יעקב התעשר מזה, מה נפקא מינה איך התעשר? העיקר שהתעשר.

כמו כן בני, אני רואה שעל ידי הנסיעות נוסף לחסידים תורה ידאת שמיים ויהדות, די לי בזה, העיקר שהתעשרו.

יגדיל תורה - בפרשתנו

יומם ולילה עד שנחלש גופו מאד. הרופאים צווהו שישכב לנוח מעט בכל לילה כדי שבריאותו לא תינזק, אך הרה"ק מניקלשבורג לא שת לבו לכך והמשיך בדרכו הקדושה.

בני הבית, שחששו מאד לשלומם, נסעו אל הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א ותנו צערם בפניו, כי שניהם היו תלמידיו של הרה"ק המגיד ממעזריטש זיע"א, ואולי יש בכוחו של הרבי רבי אלימלך להשפיע עליו שיפסיק לסגף גופו מפני הסכנה.

ואכן, ביום מן הימים הגיע הרבי רבי אלימלך יחד עם תלמידיו לבקר את הרבי ר' שמעלקא, והוא שמח מאד לקראתם וערך סעודה גדולה, וישבו שני הצדיקים להסב בסעודה. בתוך הסעודה, מזג הרבי רבי

אחרי לילות לימוד התורה שאין ישנים - זוכים לשינה משובחת עם השגות

וישכב במקום ההוא (כח, יא). וברש"י לשון מיעוט באותו מקום שכב אבל י"ד שנים ששמש בבית עבר לא שכב בלילה שהיה עוסק בתורה.

הרה"ק ר' יעקב יוסף מספינקא ז"ע באר את הגלמוד מחלום יעקב ושנתו בהקדם למעשה שהיה:

הרה"ק הרבי רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג זיע"א היה מסגף עצמו בשינה והיה יושב ועוסק בתורה ובעבודת השי"ת

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ג

עמ' ז'

פניני אביר יעקב

הוצרך הקב"ה להרבותם כנגד הטבע על כן לא היו מרובים באוכלוסין כל כך. ונראה שגם מטעם זה היו שבט לוי עניים ולא היה להם נחלה בארץ כי כל שפרע חוב כי גר יהיה זרעך ועבדום וענו אותם, היה בכלל ואחרי כן יצאו ברכוש גדול וקל להבין. כלי יקר-בפרשתנו

אח' לצרה - 'אחים' לשמחה

ויאמר יעקב לאחיו לקטו אֲבָנִים וגו' (לא, מו). פרש"י לאחיו – הם בניו שהיו לו אחים לצרה ולשמחה.

הגה"ק רבי אלעזר רוקח זצ"ל מאמסטרדם, שגאונותו נשקפת לנו מתוך ספרו 'ארבעה טורי אבן' (-שור"ת), וידיעותיו בחכמת הנסתר, מתגלות לפנינו מתוך ספרו 'מעשה רוקח', אבל פשטותו וצניעותו, תמימותו וענוותנותו כסו על גאונותו וצדקתו. חי חי עוני ודוחק. ואיש לא זכר את המסכן הזה ולא ידע בצערו ובעניו. אבל משנתפרסם כאחד מגדולי התורה, ופנו אליו מקהילות וערים שונות והציעו לו כסא הרבנות, נתרבו ידידיו, מכבדיו ומוקיריו. וקודם שעזב את ברודי, עשה סעודה לכל אוהביו. בסעודת פרידה זו בעת המשתה פנה רבי אלעזר רוקח, ואמר להם: מעולם נתקשיתי בדברי רש"י, בפרשת ויצא אשר על הפסוק: "ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים", ופרש"י לאחיו הם בניו, שהיו לו אחים וגגשים אליו לצרה ולשמחה. ואילו אחרי פסוקים אחדים (שם, נד) על הפסוק "ויקרא לאחיו לאכל לחם" פרש"י לאוהביו שעם לבן. וקשה למה שינה רש"י כמעט תוך כדי דיבור והבדיל בפירוש בין 'לאחיו' הראשון שפירושו בניו, ובין 'לאחיו' השני שפירושו אוהביו.

אבל התשובה היא לדעתי – המשיך רבי אלעזר את דבריו כשהוא מחייך – בפסוק השני הלא מדובר על הסעודה, ויקרא (יעקב) לאחיו לאכל לחם, וכשמגיע זמן סעודה, רחוקים נעשים קרובים, וכל הידידים הם אחים נאמנים. ואולם בפסוק הראשון הלא מדובר על עזרה בשעה דחוקה: "ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים", זקוק היה יעקב לעזרה בלקיטת אבנים, ולעבודה זו של עזרה בשעת הדחק, מוכרח היה לקרוא לבניו, ידידים אחרים אינם אחים אלא בשעת סעודה...

השולחן, יען כי הקרן זוית היינו מחבר שני הצדדים יחדו, וכן הוא הבחינה יחוד וחיבור חתן וכלה עכ"ל. ונראה לי הרמז

בזה, כי צ"ד גימטריא מז"ל טו"ב, על דרך שכתב רש"י על הכתוב "בא גד" בא מז"ל טו"ב, ועל כן הנהיגו ושגור הוא בפי כל ישראל שני תיבות אלו מז"ל טו"ב בכל עת התחלת ענין שצריכין הצלחה, וכמו שאמרו ז"ל (מו"ק כח, א) בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא, ועי"ש מה דהאריך בזה ע"ד הנסתר.

הגה"ק בעל המנחת אלעזר ממונקאטש זצ"ל

בספרו דברי תורה (ח"א אות ז')

טעם ששבט דן ויהודה היו מרובין באוכלוסין

על כן קראה שמו דן (ל, ו).

כל מי שנאמר בו 'על כן' היה מרובה באוכלוסין, חוץ מן שבט לוי לפי שהיה הארון מכלה בהם, ותדע שלשון על כן לא נאמר כי אם בלוי ויהודה ודן, כי ברוב עם הדרת מלך, ויהודה גור אריה ממנו הוד מלכות. ודן ידן עמו יקח נקמות עמו כאחד שבטי ישראל, היינו כדוד המלך המיוחד שבשבטים והלוקח נקמות עמו צריך גם כן אוכלוסין, ומטעם זה נאמר (דברים לג, כב) דן גור אריה, המשילו לדור שנמשל גם כן לגור אריה. ושבט לוי ממנו כתר תורה וכתר כהונה, כי משה קבל תורה ואהרן הכהונה, וכל שכן שהיה מן הראוי ששבטו של לוי יהיו רבים כי ממנו משרתי אלקינו וברוב עם הדרתם אך שהיה הארון מכלה בהם.

והנה בעבור שלוי עתיד לישא ארון הקודש, על כן אמר יעקב, לוי לא ישא ארונו (כשנשא ממצרים לארץ ישראל) לפי שלעתיד ישא ארון הקודש, וע"כ נהגו המצרים כבוד בשבט לוי כי ראו שיעקב נהג בו כבוד, וע"כ לא נשתעבדו בהם המצריים ולא היו בכלל פן ירבה וע"כ לא היו גם בכלל כן ירבה, וטעמו של דבר שכל מי שהיה בכלל פן ירבה ובקשו המצרים להמעיטם מעוצר רעה ויגון, הוצרך הקב"ה להראות להם שכל חכמתם לא עמדה להם נגד רצון האל יתברך, והפרם והרבה שלא כדרך העולם, אבל שבט לוי שלא היו בעיניו מצרים ולא בקשו להמעיטם, לא

אלימלך לרבי רבי שמעלקא כוס מלא יין ישן נושן והשקהו, מתוך כך שקע רבי שמעלקא בשינה, והיה ישן כל אותו הלילה.

ויהי למחרת, נתאספו כל החבריא קדישא לתפלת שחרית ובתוכם שני הצדיקים, ונתלהב הרבי רבי שמעלקא מאד בתפלה, עד כדי כך דבעת שאמרו שירת הים הגביה את מעילו מפני המים, דהיה נראה לו כאלו הוא חוצה באותו שעה את הים.

לעת ערב ערך הרבי רבי אלימלך סעודה באכסנייתו, והזמין את הרבי רבי שמעלקא ובתוך הסעודה בקש הרבי רבי אלימלך גם הפעם למזוג כוס יין לרבי רבי שמעלקא, אך הרבי רבי שמעלקא סירב לשתות באמרו 'זה מועיל רק פעם אחת'. [כלומר שפעם אחת הצליח הרבי רבי אלימלך להשקותו שיישן, כי לא ידע ערך היין, ועתה שידע היא לא תצלח]. שאלו הרבי רבי אלימלך, וכי מה הפסיד בשתיה של אתמול, הלא למחרת היתה התפלה בגדל התלהבות. השיב הרבי רבי שמעלקא, דלאחר שלא הגיח ראשו ימים רבים ובלילה אחד ישן, לאחר לילה זה זכה להתרוממות גדולה בתפלה. אך אם יניח ראשו כל לילה, לא יוכל לעשות שום ייחודים בתפלה.

ובזה נראה לפרש, שהתורה מעידה על יעקב אבינו 'וישכב במקום ההוא' שרק בלילה הוא שכב, לאחר י"ד שנים בבית מדרשו של שם ועבר שלא שכב אלא עסק בתורה, ואחרי י"ד שנים בלא שנה, לכך זכה לחלם חלום שכלו מראות אלקים דברים רמים ונשגבים וגלוי שכינה. מה שאין כן אדם המניח עצמו לישן בכל לילה, בלי הכנה של למוד תורה ועבודת ה' במיעוט שנה, לא זוכה שיבואו אליו בחלום כאלו מראות נשגבים.

שיח יעקב יוסף (בפרשתנו - ד"ה ויחלום)

בטעם המנהג להושיב החתן בקרן זוית של השולחן

בא גד (ל, יא) וברש"י בא גד – בא מזל טוב.

יש לבאר דבריו, עפ"י מה ששמעתי מהרה"ק רבי יחזקאל משינווא זצ"ל בשם הרה"ק רבי צבי הירש (ב' עטרת צבי) מזידיטשוב זצ"ל, שהיה דרכו להושיב החתן בסעודת השבע ברכות בראש (כמו שאמרו ז"ל מו"ק כח, ב) בקרן זוית (למעלה) של

סעודת מלוה מלכה - סגולה לפרנסה ולשפע טוב

בשם הרה"ק ר' ישראל מרז'ין ז"ע (ראה עירין קדישין ועוד) מובא על הפסוק בפרשתנו: "וְהָיָה שָׁלֹם מִצֵּב אֶרְצָה וְרָאשׁוֹ מִגֵּיץ הַשָּׁמַיְמָה" (כח, יב) סל"ם - נוטריקון סעודת לוית מלכה שאף שסעודה זאת נראית מוצבת ארצה - כדברים גשמיים, עניינה גדול ונשגב ומושפעים ממנה השפעות רבות לעלא ולתתא.

עוד מובא בשם אביו הרה"ק ר' שלום שכנא מפראהביהטש ז"ע שאמר: כל מי שישמור סעודת מלוה מלכה, בטוח הוא במזונות תמיד, ורמז לזה מה שנאמר בתהלים "סעדני ואושעה ואשעה בחוקך תמיד", דוד המלך אמר 'סעדני' - כל מי שמקיים את סעדו, 'ואושע' - תהיה לו ישועה, ובמה תהיה ישועתו 'ואשעה בחוקך תמיד', וידוע שחוק הוא לישנא דמזוני משמיע שלום (קובץ המאור שנה סב, א) . כן מצינו שכתב הר"ץ גיאיות (הלכות הבדלה) אמרו חכמים לעולם יסדר אדם שלחנו במוצ"ש וכו', כדי שתהא סעודתו מתוקנת לכל השבוע כולה, ע"כ. נראה דסעודה זו יש בה סגולה לפרנסה.

ובס' סגולת ישראל (מערכת פ' אות כ"ו) מביא מספרים שיש סגולה לפרנסה לקיים בכל מוצש"ק סעודת מלוה מלכה, ויש רמז לזה (שמות כב, כד) "אם כסף תלוה את עמי את העני" אם תצטרך לכסף אז "תלוה" תעשה סעודת מלוה מלכה, "את העני" - ירמוז לעני הרוכב על החמור, סעודת משיח בן דוד הוא סגולה לקרב את הגאולה.

רמז נוסף הובא בספר צמח דוד (ענייני שבת עמוד רה) מובא בשם הרה"ק רבי דויד מדינוב זצ"ל: "מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במסכת שבת (ק"ח, א) 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות', יש לרמז דקאי על סעודת מלוה מלכה שעושים במוצאי שבת ששייך לימי החול, והוא סגולה לבל יצטרך לבריות".

ונסיים בדברים נפלאים שכתב הגה"צ רבי משה אריה פריינד ראב"ד ירושלים זצ"ל: סעודתא דדוד מלכא משיחא במוצאי מנוחה שהוקדש לה סימן מיוחד בסעיף אחד בשו"ע או"ח [סי' ש], בודאי היא נכללת במה שאמרו ז"ל (תנחומא ג'): "כבוד שבת עדיף מאלף תעניות, וכבוד שבת דאורייתא" וכו'. כי כשם שאמרו (ב"ק לב, א) דאמר רבי חנינא באו ונצא לקראת שבת מלכתא (פירש"י שם כאדם המקבל פני מלך) ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא, רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה. כן אמרו (שבת קיט, ב) ואמר ר' חנינא לעולם יסדר אדם שלחנו במוצ"ש אע"פ שאינו צריך אלא לכזית - פירש"י שם, במוצאי שבת נמי "כבוד שבת" ללוות ביציאתו דרך כבוד כאדם המלוה את המלך בצאתו מן העיר (בהסכמתו לספר סדר מלוה מלכה - בשנת תשנ"ד)

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב •
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

**ככה
מתחילים
את היום!**

גילוי אנטישמיות מצד הבוס והורדת דרגה בעבודה, החזירו את היהודי לכור מחצבתו:

הבחור הגיע לחנות לתשמישי קדושה בלונדון, וביקש את הבגדים "הכי פרובוקטיביים" שיש להם. הוא רכש חאלאט חסידי וגרטל עבה, ציצית ענקית וכיפה לבנה בולטת. עם כל הלבוש הזה הוא הגיע למשרד בכל יום, והסתובב בו הלך ושוב לעיני הלקוחות המשתאים. הוא רווה נחת בראותו את הבוסים אנטישמיים שפגעו בו, יוצאים מדעתם...

סיפר מזכה הרבים הרב יצחק פנגר: לפני מספר שנים ישב יהודי שומר תורה ומצוות בטיסה מלונדון לת"א, ובסמוך לו ישב אדם גלוי ראש. בין השניים התפתחה שיחה, ובמהלכה התברר לנוסע שומר המצוות, כי היושב לצידו הוא יהודי בדיוק כמוהו. בהמשך התברר, שבנו של האיש גלוי הראש הוא אברך כולל ובעל משפחה חרדית לכל דבר. לתמיהתו הגלויה של הנוסע החרדי, סיפר שכנו לספסל על הדרך שבה הגיע בנו ליהדות ולשמירת תורה ומצוות:

"בני היה סטודנט מצטיין למשפטים, באחת מהאוניברסיטאות הטובות באנגליה. עם תום לימודיו ובתחילת שנת ההתמחות שלו, הוא קיבל הצעה מאחד ממשרדי עורכי הדין הגדולים במדינה, לעבוד אצלם. אנשי המשרד דאגו 'לדוג' את הסטודנטים המצטיינים ולצרפם לחברה היוקרתית.

"משפחתנו לא שמרה מצוות", סיפר האב. "שום קשר לא היה לנו ליהדות, אבל על דבר אחד בלבד הקפדנו – לאכול יחד בליל ראש השנה היהודי. משום כך, כשהתקרב ליל ראש השנה, ביקש הסטודנט, שעבד כמתמחה במשרד, יום חופש, לרגל ראש השנה הקרב.

"ראש השנה???" תהה המעסיק, "זה בעוד כשלושה חודשים" (ראש השנה הנוצרי – להבדיל – חל אז).

"ראש השנה היהודי", השיב הסטודנט בפשטות, כשהוא אינו מודע להלם העובר על המנהל.

לימים התברר לו, שבמשרד היוקרתי מעולם לא עבד יהודי.

"בבקשה", ענה לו המנהל בחיוך מעושה, "קח חופשה".

כשחזר, גילה לתדהמתו שהחדר, שבו עבד, נתפס על ידי מתמחה אחר, לו עצמו הוקצה חדרון אפל בקצה המשרד. במקום לטפל בתיקים משפטיים רציניים וסבוכים, כפי שעשה קודם לכן, היה עליו לעסוק בצילום מסמכים ובהדבקת בולים. הבחור הפיקח ידע, שהם עושים זאת במתכוון, בשל היותו יהודי, אך הוא גם ידע שהנהלת המשרד לא תעז לפטר אותו. אם יפטר אותו, הוא יוכל לתבוע אותם על פיטורים ממניעים גזעניים.

המסר בכל מקרה, היה ברור לחלוטין. הוא ידע, שמייד בתום החוזה לא יהיה לו עוד מה לעשות במקום. "בני כעס מאד", המשיך האב וסיפר. "וגם היה פגוע מאד".

'אם הם כאלה אנטישמיים, אדאג ללמד אותם לקח', הוא החליט, 'והעובדה שאין להם אפשרות לפטר אותי, בהחלט תעזור כאן'.

הבחור הגיע לחנות לתשמישי קדושה בלונדון, וביקש את הבגדים "הכי פרובוקטיביים" שיש להם. הוא רכש חאלאט חסידי וגרטל עבה, ציצית ענקית וכיפה לבנה בולטת. עם כל הלבוש הזה הוא הגיע למשרד בכל יום, והסתובב בו הלך ושוב לעיני הלקוחות המשתאים. הוא רווה נחת בראותו את הבוסים שפגעו בו, יוצאים מדעתם.

בשלב מסוים החליט הבחור לנסות להבין, מה משמעותם של הבגדים האלו – מהי ציצית, למה שמים על הראש כיפה, ובכלל – מה זה יהודי?

ההתעניינות שלו התעוררה גם בשל החשיפה לבגדים 'המוזרים' ויוצאי הדופן שגילה, וגם בגלל השאלות, שהופנו אליו ע"י העובדים במשרד.

כדי לספק את סקרנותו, נכנס הבחור לאחד מבתי הכנסת, והתחיל לשאול את הרב המקומי על פרטי המצוות והמסורת. הוא העמיק בדברים יותר ויותר, ולאחר זמן לא רב קבע לעצמו שיעורי תורה קבועים, עד שהפך לאדם שומר תורה ומצוות.

מי היה מאמין, שבעקבות האנטישמיות של עמיתיו האנגלים, הוא ישוב לכור מחצבתו?!

סיים האב את סיפורו.

(אמונה שלמה – במדבר, מאת הרב צבי נקר)

איך שינה הכרטיסן ברכבת לאדם אגואיסט את הסתכלותו על החיים ונהפך לגומל חסד עם כל אחד...

חולפות בקושי עשר דקות והכרטיסן שוב נעמד מעליו. 'רק לא זה' חשב לעצמו 'הפעם כנראה אדקק להרחיק אותו ממני באופן פיזי!'

'תקשיב' אמר הכרטיסן 'כשאנחנו מגיעים ל'פיטרבורו' רץ מהר לרציף אחד. הרכבת ללידס תהיה שם.'

'למה, הרכבת מתאחרת, או מה?'

'לא. הרכבת לא מתאחרת' השיב הכרטיסן כמגן על כבוד לוח הזמנים של רכבות אנגליה. 'אני פשוט הודעתי ל'פיטרבורו' בקשר. הם יעכבו את הרכבת במיוחד עבורך. ברגע שתעלה עליה היא תצא בדרכה ללידס. העיקר שתגיע הביתה הלילה. הרבה בריאות!'

הנה סיפור קטן-גדול. קטן – מצד עצמו, גדול – מצד המעגלים הרבים שהתפתחו ממנו (סופר ע"י ב. ה.).

הצעיר ש. מתגורר אז – לפני 40 שנה – בשכירות בבקתה עלובה בלונדון, מפגר בתשלום שכר-הדירה. כשהטלפון מצלצל בדירה

חולפות בקושי עשר דקות והכרטיסן שוב נעמד מעליו. 'רק לא זה' חשב לעצמו 'הפעם כנראה אזדקק להרחיק אותו ממני באופן פיזי'!

'תקשיב' אמר הכרטיסן 'כשאנחנו מגיעים לפיטרבור' רון מהר לרציף אחד. הרכבת ללידס תהיה שם'.

-למה, הרכבת מתאחרת, או מה?

'לא. הרכבת לא מתאחרת' השיב הכרטיסן כמגן על כבוד לוח הזמנים של רכבות אנגליה. 'אני פשוט הודעתי לפיטרבור' בקשר. הם יעקבו את הרכבת במיוחד עבורך. ברגע שתעלה עליה היא תצא בדרכה ללידס. העיקר שתגיע הביתה הלילה. הרבה בריאות! ופנה לדרכו: "כרטיסים בבקשה!" "כרטיסים בבקשה!"

חלפו כמה שניות וש. קלט באיזו צורה "לא יפה" התייחס עד עכשיו לכרטיסן. קם מהמקום ורץ אחריו, רוצה לתת לו את הארנק (הריק...) את המפתחות (של הדירה שעומדת לפני פינוי...) ואת כל מה שאין לו. כשהגיע לכרטיסן הצליח לומר 'רציתי... רציתי...' אך לא מצא מילים נוספות.

'זה בסדר' הרגיע אותו הכרטיסן 'אין בעיה'.

-אבל איך אוכל להודות לך על מה שעשית עבורי? 'אין בעיה' חזר הכרטיסן ואמר 'אם אתה מרגיש צורך להודות, פשוט תעזור לאדם אחר שתפגוש אותו במצוקה. זו תהיה התמורה שלי. כך העולם יהיה טוב יותר'.

ש. ניצב לצידה של אימו כשנפטרה בבוקר המחרת. עד עצם היום הזה הוא לא מסוגל להיזכר בה ללא שייזכר גם בדמותו של הכרטיסן טוב-הלב.

הוא מעיד על עצמו שהמפגש עם הכרטיסן שינה אותו מאדם "אגואיסט" לאדם הגון. 'זה לקח קצת זמן...' הוא מתנצל 'אבל מאז כבר שילמתי לכרטיסן באלפי מעשים טובים'!

ניקה גם אנו בחשבון: כשאנחנו עושים טובה משמעותית ליהודי, הפכנו אותו עצמו ליהודי טוב-ומיטיב. כל שרשרת המעשים הטובים שגם הוא ייעשה ייזקפו לזכותנו!

(גליון איש לדעה)

בזכות שלא רצה לקחת 'תשלום' על עזרה בתיקון מקרר בערב שבת אחר חצות, זכה לפרסום רבתי לעסק שלו...

"כל טוב שיהיה לכם, שבת שלום", בירך ר' משה מעומק הלב, ופנה לצאת מהבית.

"רגע", עצר אותו בעל הבית, "אני רוצה לשלם. הבטחתי שאשלם כפול".

"אני לא עובד בערב שבת", הבהיר ר' משה, "לא באתי בשביל כסף".

הוא לא עונה מחשש שזו שיחה שבאה לפנות אותו מהמקום...

אלא שהמחשבה הבאה מרתיעה אותו "אולי זו אימא"! אימו לא נמצאת לאחרונה בקו הבריאות, ומי יודע? אולי היא התקשרה לחפש אותו! לפני 40 שנה לא היתה 'שיחה מזוהה' וכאשר הטלפון צלצל יכולת רק לנסות לנחש מי מחפש אותך.

מיהר להתקשר להוריו. אביו קיבל את השיחה והודיע לו שימהר לחזור הביתה, ללידס, שם התגוררה המשפחה. לדברי הרופאים המצב כל-כך קשה שהחולה לא תהיה מסוגלת לשרוד אפילו את הלילה הקרוב.

בתחנת הרכבת גילה שהרכבת האחרונה כבר עזבה. הוא היה דל אמצעים, לא מסוגל לשלם עבור מונית. הייתה רכבת שיוצאת לפיטרבור', אלא שדא-עקא: היא תחמיץ בעשרים דקות את הרכבת שיוצאת משם ללידס. אבל ברירה טובה יותר לא הייתה לו, אז הוא קנה כרטיס ועלה על הרכבת לפיטרבור'.

"כרטיסים בבקשה!" שמע

את הקול בעודו בווה בחשכה השוררת מבעד לחלון הרכבת.

שלף את הכרטיס ומסר אותה לכרטיסן. הלה החתים את הכרטיס בחותמת הביקורת, אבל גם לאחר שסיים את מלאכתו המשיך להביט בו. ש. הניח שעניו האדומות מבכי משכו את עינו של הכרטיסן.

'אתה בסדר?'

-למה שלא אהיה בסדר? ובכלל, מה זה ענייך?!

'אתה נראה נורא - יש משהו לעזור?'

אנו מעדיפים לדלג על התשובה הבוטה שקיבל הכרטיסן.

ש. היה לחוץ ושיבור מהמצב בו

היה נתון, ואיבד את השליטה על פיו.

למרות "סימני הסכנה" ששפת-גופו זעקה, הכרטיסן לא נרתע. התיישב מולו ובנימה מפויסת אמר: 'משלמים לי כדי לעזור כשצצה בעיה'...

הכרטיסן לא עשה דבר רע, אבל ש. היה בלילה רותחת של רגשות אשם, כעס, צער, יגון ואנחה. בוודאי לא של קבלה. אך חשב לעצמו שבעצם הדרך הכי טובה לגרום לכרטיסן ללכת לדרכו, זה לומר לו את האמת...

'תראה, אמא שלי על ערש-דווי, לדברי הרופאים לא תשרוד את הלילה ואני עומד להחמיץ את הרכבת מפיטרבור' ללידס. לא תהיה לי עוד הזדמנות לראות את אימא. אז אני מצוברה, אין לי חשק לשוחח ואודה לך באם תעזוב אותי לנפשי'.

הכרטיסן השתתף בצער, קיווה שבילו שיצליח להגיע אל אימא בזמן, ופנה לדרכו: "כרטיסים בבקשה!" "כרטיסים בבקשה!" ש. המשיך לבהות בחשכה שמבעד לחלון.

-אבל איך אוכל להודות לך על מה שעשית עבורי? 'אין בעיה' חזר הכרטיסן ואמר 'אם אתה מרגיש צורך להודות, פשוט תעזור לאדם אחר שתפגוש אותו במצוקה. זו תהיה התמורה שלי. כך העולם יהיה טוב יותר'

סימני שאלה התעגלו על פניו של בעל המקרה ההמום, ור' משה הסביר, "לפעמים אין ברירה, וכשצריך לעזור ליהודי עושים חסד. הבנתי שאין לך שום מוצא אחר, ולכן באתי. זה הכול. שתהיה לך שבת שלום ושתשתמשו ב'מקרה' לבריאות."

כל מי שהיה נכנס לחנות של הרה"ח ר' משה שטרן זצ"ל, היה מוצא אותו חבוש בירמולקה הלבנה, עטוף במלבוש העליון המפוספס של חסידי תולדות אהרן, וספר בידו. כשנכנס קונה, הוא הרים את עיניו מהספר, ולפתע התגלה שהבטלן הזה יודע היטב את המקצוע. הוא הבין בסוגים של מקרים ותנאים, ובכל מה שקשור למוצרי החשמל הבסיסיים שבכל בית. הוא גם ידע לתקן אותם, ובכך סייע רבות לתושבי הסביבה.

לחנותו נכנסו גם אנשים שחשבו, שלא די בכך שתושבי הסביבה הקרובה יודעים על החנות. לדעתם כדאי שגם תושבי הסביבה הרחוקה ישמעו עליה ויבואו לקנות בה. נציגים מחברות פרסום ביקרו אצל ר' משה, והסבירו לו כמה טוב יהיה, כשלא יהיה לו זמן להסתכל בספרים שלו מדוב קונים. כמה חשוב לפרסם את החנות בפרסומונים המקומיים, וכמה זה משתלם להשקיע במודעה טובה שתביא בעקבותיה קונים הרבה.

אבל ר' משה לא התייחס לכל העצות. "פרנסה מן השמים", היה אומר בקול בטוח וציבי, "אני משתדל מספיק, וסומך על הקב"ה שיפרנס אותי". הוא שילח מעליו את הפרסומאים למיניהם, שימצאו את פרנסתם אצל בעלי עסקים אחרים, והמשיך בדרכו הפשוטה והשקטה.

ביום שישי אחד, התקשר אליו יהודי משכונה מרוחקת ובקשה נואשת בפיו: "אתה יכול לבוא לתקן לי את המקרה?" "ביום שישי אחר הצהריים?" שאל ר' משה בתמיהה. "אני לא עובד בזמן הזה. עלי להתכונן לשבת". "אשלם לך כפול", ניסה האיש.

"איפה אתה גר?"

"ברחביה".

"וברחביה אין טכנאים? למה אתה מתקשר אלי? אני לא עובד ביום שישי אחרי חצות. תנסה אצל מישהו אחר". "אין לי מישהו אחר. ניסיתי את כולם", ענה האיש. "תבין, אין לי מקרה לשבת. איך אני שומר על האוכל? מה אני יכול לעשות?"

ר' משה לא עמד בתחנוניו של האיש. הוא בירר את הכתובת המדויקת, הזמין מונית ונסע לביתו של היהודי, שמקרהו הודיע על שביתה בדיוק בערב שבת. בעל הבית השתומם לראות את הטכנאי מגיע בכובע, בירמולקה ובמעיל העליון המפוספס. ר' משה השפיל את קומתו ארצה, נשכב על הרצפה עם כל השמונה בגדים עד שהגיע לקרביז של המקרה, סובב מה שסובב, שחרר מה ששחרר, הטעין גז, פתח וסגר, ולבסוף התרומם מלוא קומתו והודיע, שהמקרה מוכן ומזומן להמשיך במלאכתו כמימים ימימה. "כל טוב שיהיה לכם, שבת שלום", בירך ר' משה מעומק הלב,

ופנה לצאת מהבית.

"רגע", עצר אותו בעל הבית, "אני רוצה לשלם. הבטחתי שאשלם כפול".

"אני לא עובד בערב שבת", הבהיר ר' משה, "לא באתי בשביל כסף".

סימני שאלה התעגלו על פניו של בעל המקרה ההמום, ור' משה הסביר, "לפעמים אין ברירה, וכשצריך לעזור ליהודי עושים חסד. הבנתי שאין לך שום מוצא אחר, ולכן באתי. זה הכול. שתהיה לך שבת שלום ושתשתמשו במקרה לבריאות".

מכיון שעבד בעיתון, הוא כתב על ר' משה כתבה המשתרעת על שני עמודי גיליון, בה הוא תיאר איך יהודי אותנטי ממאה שערים הגיע אליו בשעת לחץ, ביום שישי, עבד כמו טכנאי מעולה ולא לקח פרוטה, כי הוא אמר שהוא לא עובד בערב שבת. עבודה לא, חסד כן. הוא המשיך ותיאר, צילם את החנות והוסיף ציצים ופרחים, גביעים ושקדים, עד שהוציא תחת ידו כתבה מפוארת ומרתקת

בעל הבית חשב שהוא לא שמע טוב וניסה להתווכח, אבל כבר לא היה לו עם מי לדבר. ר' משה אין רץ, נכנס אל המונית שהזמין על חשבוננו, ומיהר הביתה, להתכונן לשבת קודש.

הכסף היה נתון בידו של בעל הבית. מה הוא עושה עם זה? ר' משה הרי לא מוכן לקחת את הכסף, והוא חייב לו תשלום! הוא כבר יכיר לו טובה. הוא יעשה משהו, שיביא לאיש הטוב הזה הרבה כסף!

מכיון שעבד בעיתון, הוא כתב על ר' משה כתבה המשתרעת על שני עמודי גיליון, בה הוא תיאר איך יהודי אותנטי ממאה שערים הגיע אליו בשעת לחץ, ביום שישי, עבד כמו טכנאי מעולה ולא לקח פרוטה, כי הוא אמר שהוא לא עובד בערב שבת. עבודה לא, חסד כן. הוא המשיך ותיאר, צילם את החנות והוסיף ציצים ופרחים, גביעים ושקדים, עד שהוציא תחת ידו כתבה מפוארת ומרתקת.

ר' משה המשיך לדבוק בדרכו באמונה תמימה, שלא להשקיע בפרסומות ושלא לעבוד ביום שישי אחר חצות היום, וראה זה פלא, בבת אחת התחילו להגיע קונים חדשים ממקומות מרוחקים. אנשים שחיפשו מוכר ישר ואמין מצאו בו את האדם המתאים, כולם בעקבות הכתבה של האיש שר' משה עשה עמו חסד, ולא הסכים בשום אופן לקחת ממנו תשלום. הוא עמד בניסיון, סמך על הקב"ה, והקב"ה נתן לו בשפע רב.

(גל' השנחה פרטית)

פנינים על הפרשה:

חובת הזהירות בקדושת בית הכנסת

ויחלם והנה סלם מצב ארצה וכו' (בראשית כח, יב). אפשר לרמוז על בית הכנסת, דראה יעקב אבינו עליו השלום בתי כנסיות שעתידים בני ישראל להתפלל בהם, וראה שבתי כנסיות של מטה יש כנגדן בתי כנסיות מכונות למעלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (זוהר ח"ב נט:): דכל מקום קדשה למטה יש כנגדו למעלה. והנה סלם גימטריא שתי פעמים 'היכל', לרמוז על היכל של מטה והיכל של מעלה, וזהו שאמר מצב ארצה וראשו מגיע השמימה, הוא היכל כנגד היכל, והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו לקבל תפלותיהם של ישראל, אחר כך והנה ה' נצב עליו, לקבל התפלה:

הקב"ה יושב בביהכנ"ס המכוון כנגדו לקבל התפילה

ואפשר דלזה רמז הנביא (חבקוק ב כ) 'וה' בהיכל קדשו' הס מפניו כל הארץ, בא להזהיר בני ישראל, כשיכנסו להיכל מלכו של עולם שהיא בית הכנסת, ידעו ויבינו שיש בית כנסת מכונת כנגדה למעלה שבה יושב הקדוש ברוך הוא לקבל התפלה. ועל זה צריכים להתנהג בקדשה יתרה, ויבשו ויכלמו ורעדה תאחזם, שלא ישיחו שיחת חלין ולא יתעסקו בשום דבר אפלו בדברי תורה זולת בתפלה בכונה מכונה:

וזהו שאמר וה' בהיכל קדשו הס מפניו כל הארץ, 'הס' גימטריא 'היכל', ועוד, 'מפניו כל הארץ' ראשי תבות גימטריא 'היכל'. והכונה, 'וה' בהיכל קדשו', דהינו בשעת התפלה שישראל יושבים בהיכל שהיא בית הכנסת הרמז בראשי תבות 'מפניו כל הארץ', כיון שהקדוש ברוך הוא יושב בהיכל שכנגדו למעלה, התקן עצמך למה שרמז בהיכל שהוא 'הס' גימטריא של 'היכל', דהינו הס שלא להזכיר שום דבר זולתי התפלה, וזהו שסמך לזה 'תפלה לחבקוק' (שם ג, א):

(מחשוף הלבן פרשת ויצא)

מורא בית הכנסת והשכמה לתפילה

בראשית (בראשית א א). אותיות 'בית ראש', לרמוז על בעל תשובה שצריך להזהר להשכים ולהעריב לבית הכנסת מדי יום ביומו, כי הוא תקון גדול לכפרת עונותיו ולקבלת תשובתו, מפני שהתפלה במקום קרוב, כמו שנאמר (הושע יד ג) 'ונשלמה פרים שפתינו'. ויותר מזה אמרו (ברכות לב:), דגדולה תפלה יותר מן הקרבנות, שנאמר (ישעיה א טו) 'גם כי תרבו תפלה, וכיון שכל כך גדול כחה של תפלה צריך להזהר בעל תשובה שלא יבטל שום תפלה:

יזהר במורא בית הכנסת

וישמר כל הדברים שאמרו חכמינו ז"ל בעניני בית הכנסת, דהינו שיהיה עליו מורא בית הכנסת לפי שהשכינה בבית הכנסת, וכיון שהשכינה שם צריך להיות עליו מורא השכינה שלא ידבר שם דברי חל רק דברי תפלה. גם יטהר מחשבתו שלא יחשב מעניני העולם, כי עקר התפלה בלב היא, כמו שנאמר (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'. לכן צריך שיהיה לבו פנוי מכל מחשבה, כדי שיתפלל בכונה, ולא ידלג שום תבה ויענה כראוי, ויחשוב בלבו כי לא נברא כי אם לעבודתו יתברך, וינהג קדשה יתרה בבית הכנסת:

עצות וסגולות:

ענייני תפילה (א')

בכל תפילה נתקן דבר חדש

והתפלות הם דברים העומדים ברומז של עולם, שעל ידן מתתקנים כל העולמות. ובכל תפלה נתקן דבר מחדש, דאין תפלת היום דומה לשל מחר, ואין תפלות החל דומות לשל שבת, ולא לשל ראש חודש, ולא לשל ימים טובים. ואין שבת דומה לחברו, ואין ראש חודש ויום טוב דומה לחברו. וגם בכל יום ויום בעצמו, אין תפלת ערבית דומה לשל שחרית, ולא שחרית למנחה וכיוצא, עצמו השנויים מספר. הכלל הוא, כל תפלה עושה פעלה מחדש.

(אלף בינה, אות דל"ת ג)

כל הצרכים באים רק על ידי תפילה

כל שאלותיו וצרכיו של אדם שהוא שואל מה, הכל בתפלה, רק שיכון בתפלתו כראוי והשם מקבל תפלתו ועושה לו צרכיו.

(אלף בינה, אות אל"ף ד)

יפנה את מחשבתו כדי שתתקבל תפילתו

צריך האדם לפנות מחשבותיו מכל הבלי העולם, וידע שהוא לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, כדי שבזה תקבל תפלתו, דהתפלה היא עבודה שבלב, כמו שכתוב (דברים יא יג) 'ולעבדו בכל לבבכם'.

(אלף בינה שם)

ופגם התפלה הוא כשאדם חושב בשעת התפלה מחשבות של הבלי העולם. דצריך בשעת התפלה לפנות כל מחשבות מדעתו ולא יערב שום מחשבה עם מחשבת התפלה.

(שם, אות ב"ת ז)

המאמין שהמלך מקשיב לתפילתו - אינו

נחפז

ולא ישים לבו ודעתו רק בתפלה, וידע מה שמוציא בשפתיו, ויוציא הדברים בנחת ובמתון, ויכיר ויבין כי הוא בבית המלך ועומד לפני המלך, ויראה וירעד יבוא בו. ואם עושה בהפך מזה הרי הוא נקרא כופר, שאינו מאמין שהמלך שם ומקשיב לדבריו. שאם מאמין שהמלך שם ומקשיב דבריו, לא שיק שידבר בחפזון ויבליע דבר בתוך דבר, על זה נאמר אין זה מברך אלא מנאץ, אם כן בהכרח כופר הוא. על כן איש הירא צריך לשמר עצמו בעת התפלה שמירה גדולה עד מאד.

(בגדי השרד, הלל)

וראיתם בין צדיק לרשע בין עבד אלהים לאשר לא עבדו. דפריך בגמרא (חגיגה ט:): הנינו 'צדיק' הנינו 'עובד אלהים', הנינו 'רשע' הנינו 'לא עבדו'. ומשני, 'עבדו' ולא עבדו' תרונהו צדיקי ניהו, אבל אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה אותו מאה ואחד. ולפי דרכנו גם כן אתי ניהא, ד'עובד אלהים' קרי להעובד שלא על מנת לקבל פרס לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ולא עבדו' קרי להעובד על מנת לקבל פרס אפלו בעולם הבא, דזה לגבי זה מקרי 'לא עבדו': (מעגלי צדק אות ח"ת)

צדיק ירדוף אחר האמת

והנה שלשה דברים אלה, אף על גב דהם מורים דקיומם תלוי בזולת, דהינו שהאמת צריך אדם להיות דבריו עם בני אדם באמת ומשאו ומתנו באמת, והמשפט דהינו צריך לעשות משפט לבני אדם באמת שלא ישא פני דל ולא יהדר פני גדול רק בצדק ישפט, והשלוש לעשות שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, מכל מקום צריך לקיים תחלה שלשה דברים אלה בגופו ואחר כך יקיים בזולתו. וכך הוא הקיום שיקיים בגופו, תחלה הוא יקים מדת האמת, וקיומה הוא, לפי שיער הרע מתעה האדם בדרך שקר ומלמדו כי אם שקר, ויצר הטוב מנחה האדם בדרך אמת ומעמידו על האמת, ופשוט לעין כל אפלו בעיני הרשעים שדברי יצר הרע שקר ודברי יצר הטוב אמת, לכן צריך האדם לרדף אחר האמת, כמו שאמר הכתוב (תהלים טו ב) ודבר אמת בלבבו, ואמרו 'בלבבו' ולא 'בלבו' מורה על שני לבות שיש באדם, שהם יצר הרע ויצר הטוב, ויצר הרע דרכו לדבר שקר ויצר הטוב דרכו לדבר אמת, על זה אמר דוד המלך עליו השלום שיאחז צדיק דרכו של יצר הטוב ויהיה דובר אמת [וכו']:

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות ו)

צדיקים שמחים במלחמת היצר

עכשו בא לומר, דמה שרודף יצר הרע וגונדא דילה אחר האדם בכל יום לפתוחו להחטיאו, ובכל יום מתחדש עליו, כמו שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לו לב) 'צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו'. והצדיק נלחם בכל יום עם יצר הרע, ויצר גדול יש לו במלחמת יצר הרע בכל יום. וכמו שאמרו רבותינו ז"ל במדרש (ב"ר ט ה), מפני מה צדיקים מתים, אלא כל זמן שהם חיים הם נלחמים ביצרים, כיון שהם מתים הם נחים, שנאמר (איוב ג יז) 'זשם ינוחו יגיעי כח', דינו מה שיגענו. והנה המלחמה הזאת שנלחם האדם עם היצר הרע, היא הגורמת לו ללמד תורה לשמה ולהתפלל תפלה כראוי ולקיים מצות כראוי, שאם לא נלחם עם היצר הרע והכניעו, אינו יכול לקיים המצות:

וזהו שאמר טוב לי כי ענית, דהינו, על ידי מלחמת יצר הרע שאני נלחם עמו, דזה העניי לטובתי, למען אלמד חקיק, דעל ידי זה אני לומד תורה ומקים מצות עשה שהם חקיק: אי נמי טוב לי כי ענית, כפי מה שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות ה), דג' דברים אינם באים אלא על ידי יסורין, שנאמר (תהלים צד יב) 'אשרי הגבר אשר תיסדרנו יא ומתוררתך תלמדנו'. ובא לומר טוב לי העניי של היסורין ואני שמח בהם, שעל ידי זה אצכה לדעת תורתך, וזהו שאמר למען אלמד חקיק:

(אלף בינה אות ט"ח)

יהיה מעשרה ראשונים בבית הכנסת

וגם כן צריך שיהיה מקדים לבית הכנסת להיות מעשרה ראשונים, שגדול שכר עשרה ראשונים כדאמרו רבותינו ז"ל (ברכות מז:). וגם כן צריך להתאחר שלא לצאת מהרה מבית הכנסת שלא יהיה נראה עליו כמשאוי. וזה רמזו גם כן במלת בראשית, בראשית כמשמעה שיהיה ראשון בבית הכנסת, והיא נמי אותיות 'בשארית', דהינו דצריך להשאר מהאחרונים בבית הכנסת. ובעל התשובה צריך להזהר בזה יותר:

(גנזי המלך, תיקון התשובה אות יא)

הצדיק מתפלל שתשאר נשמתו נקיה וטהורה

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש. ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלהים (שם פסוקים כ-כא). בא לרמז, דהצדיק הזה, כיון שכל נגמתו לעבד את ה' ביום ובלילה בעבודה רבה, נתירא שמא יתגבר עליו יצרו ויבטלו חס ושלום מעבודת ה' ויחטיאו, ולפיכך הוא נודר לה' שיהיה בעזרו עד שתחזור נשמתו למקומה הראשון. וזהו שאמר וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך, שהיא עבודת ה', ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבוש, כדי שלא אתבטל מעבודתו, ושבתי בשלום אל בית אבי, דהינו שתחזור נשמתו נקיה, שלמה, ושובה אל בית אביה כנעוריה. אז, כשיהיה כך, והיה ה' לי לאלהים, ראוי לקרא עליו אלהיו, שעשה רצונו, דמי שאינו עושה רצון ה' אינו נקרא אלהיו, דאם הוא אלהיו למה אינו מקים מצותיו, כמו שנאמר (מלאכי א ו) 'ואם אב אני איה כבודי ואם אדונים אני איה מוראי'. עוד מבקש הצדיק הזה [וכו']. וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך, וזהו הנדר, כל מה שיחנן אותו ה' חכמה ומזון יהנה ממנו לאחרים, והכל לשמו יתברך, וזהו לך:

(פיתוחי חותם פרשת ויצא)

צדיקים עובדים את ה' שלא על מנת לקבל פרס

חלקי ה' אמרתי לשמר דברך (תהלים קיט נו). אפשר לומר, דהנה הצדיקים העובדים את ה' ביראה ואהבה ושמחה רבה, אינם מבקשים שום שכר על פעלתם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. וזהו שאמר אנטיגנוס איש סוכו עליו השלום (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, אלא הו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, ויהי מורא שמים עליכם. דהנה דבריו כפולים, דמדקאמר אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס, שמעינן מנה שיהיו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, אם כן אמאי הדר ותני בהדיא אלא הו כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס, הא כבר שמעינן לה מדיוקא דרישא. אלא בעל כרחנו התנא עליו השלום תרתי דשלא על מנת לקבל פרס אשמועינן, תדא בעולם הזה וחדא בעולם הבא, דהעובד ה' יתברך מיראה ואהבה בשלמות אינו מבקש שכר אפלו לעולם הבא, דזו העבודה השלמה שאינה תלויה בשום דבר:

שתי דרגות ב'לא על מנת לקבל פרס'

ואפשר לפרש זה במה שאמר הכתוב (מלאכי ג יח) ושבתם

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

ארנק חדש שמעולם לא הכניסו בו מעות האם הוא מוקצה | הכנת קפה מגורען בשבת | עצירת דם באמצעות ממחטה בשבת | הזזת מזוודה שיש בה תפילין בשבת | מזיק חפץ מבוטח אם חייב בתשלומים | נושא מענין מפרשתנו - האם מותר להשיא אח קטן קודם לאח גדול?

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של רמת אלחנן בבני ברק

היתר לא מקרי מלאכתו להיתר אם כבר עשה בו מלאכת איסור, ... והוא דחשיב כאן שופר מלאכתו להיתר, היינו בחדש שלא תקע עדיין בו מעולם, משום דמשמע ליה דברייתא נקט שופר דומיא דחצוצרות דהן ודאי אינן מטלטלין אף בחדשים כיון שאינן ראויין למלאכת היתר כלל...!

ונראה דארנק דרוב תשמישו לאיסור דמי לחצוצרות, דאף כשהוא חדש אסור לטלטלו מחמה לצל, אבל בארנקים גדולים שיש בהם כמה תאים ואפשר להשתמש שם גם היתר כגון לשים שם תהלים, ורוב העולם משתמשים בו גם להיתר, ארנק חדש כזה יהיה מותר לטלטלו מחמה לצל.

ארנק העומד בעיקר למתנה

והנה ישנם ארנקים מרהיבים ביופיהם והם עומדים בעיקר למתנות, יתכן שארנק חדש כזה אינו מוקצה, כי ראוי ליתנו במתנה דומיא דפמוטים שכתב הביאור הלכה (סימן רע"ט ס"ו ד"ה נר) "שדוקא נר שהשתמשו בו פעם אחת הוי מוקצה אבל אם לא הדליקו בו מעולם רק ייחד אותו להדלקה הוא בכלל כלי שמלאכתו להיתר דהזמנה לאו מילתא", ובפרט כשהארנק ראוי להניח בו תהלים וכדומה.

ומעשה באדם שנכנס לחנות ארנקים כדי לקנות ארנק יפה וליתנו במתנה לחתנו, המוכר הראה סוג זול וסירב לקנותו ושוב הראה לו סוג יקר וסירב,

השתמש בו, בשבת אסור לטלטלו כדין כלי שמלאכתו לאיסור. ולפי זה יהיה אסור לטלטל ארנק חדש.

ולכאורה היה אפשר לחלק דארנק הוה כעין מטה דחזי לתשמיש אחר, אולם התוס' (דף לו ע"א ד"ה אלא) כתבו וז"ל "אבל בחצוצרות אסור [רבי יהודה] משום דכיון דלא חזי למלאכת היתר אלא מעט, מקצה ליה לגמרי ממלאכת היתר והוי כמטה שיחדה למעות והניח עליה מעות", הרי משמע מדברי התוס' דחצוצרות חזי למלאכת היתר מעט, וע"כ צריך לומר דאף דחזי מעט למלאכת היתר כיון דעיקרו עומד לאיסור אף כאשר עדין לא השתמשו בו, אסור לטלטלו מחמה לצל.

והנה בגמרא בדף לה ע"ב 'שופר מיטלטל וחצוצרות אינם מטלטלים', וכתבו התוס' (שם ד"ה והתניא) "ומיהו מתוך פירוש הקונטרס משמע דשופר הוי מלאכתו להיתר", וכתב על זה המצפה איתן 'ואני אומר דודאי מודה רש"י דשופר הוי מלאכתו לאיסור, דמשום שראוי למלאכת

ארנק חדש שמעולם לא הכניסו בו מעות האם הוא מוקצה

שאלה:

שאלה. ארנק חדש שמעולם לא הכניסו בו מעות, אך הוא עומד לצרור בו כסף אלא שבפועל לא השתמשו בו לכך, ובעליו רוצה להכניס בו תהלים בשעת הצורך כדי שיהיה כיס בתוך כיס, האם מותר לטלטל ארנק זה בשבת מחמה לצל או כדי שלא יגנב. צדדי הספק הם, האם נחשב הארנק כלי שמלאכתו לאיסור כי הוא מיועד לכסף, וממילא אסור לטלטלו מחמה לצל כמבואר בשו"ע (סימן שח ס"ג), או שמא מאחר ובפועל לא השתמשו בו לכסף נחשב הוא עדיין כלי שמלאכתו להיתר, כי אפשר להשתמש בו להכניס בו ספר תהלים וממילא מותר עדיין להכניסו מחמה לצל (כמבואר בשו"ע שם ס"ד)?

תשובה:

נאמר במסכת שבת דף מד ע"ב 'אמר רב יהודה אמר רב מטה שיחדה למעות... לא הניח עליה מעות מותר לטלטלה'. וכתבו התוספות (שם ד"ה לא הניח) "וחצוצרות דאסור ר' יהודה לעיל (דף לו ע"א) נראה לר"י דאסור אפילו לא תקע בה, דחצוצרות לא חזיא אלא לתקיעה, ואין לחלק בין תקע ללא תקע, אבל מטה וגר חזי לתשמיש אחרת". הרי משמע דדבר דלא חזיא אלא לדבר האסור בשבת, אף דעדיין לא

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

בגלל זה להתפטר. כמובן שירא ה' נקי כפים ובר לבב לא יעשה כך אבל זה שעשה כך לא נחשב לגנב. עכ"פ למדנו מדברי הקהלות יעקב שאדם מוכן לבזבז ממון עבור מתנה מרשימה, וכך בענייננו שאם הארנק עומד למתנה אולי אינו מוקצה.

הקהלות יעקב הרגיע אותו ואמר לו אין זה מוכיח שזוהי אונאה וגזל, כי יתכן שארנק כזה המיועד למתנה ולא לשימוש עצמי אין הקונה מדקדק על המחיר כי הוא מעונין בעיקר שחתנו יראה חשבונית המוכיחה שהארנק נקנה בדמים מרובים, ולכן אין כאן רמאות מוכחת ולא חייבים

הלך המוכר והוציא מהמגירה ארנק שהיה מהסוג הזול אלא שהיה עליו אביזר יפה ונתרצה הקונה לקנותו והמוכר בראותו שהקונה מתלהב, דרש עבורו מחיר יקר, באותו חנות עבד שכיר שראה את ההונאה, ורץ לקהילות יעקב זצ"ל ושאל האם עליו להתפטר כי בעל החנות רמאי,

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א
אב"ד ק"ק באר ישראל

כתבו הפוסקים שיש לרחוץ ולנקות את הדם לפני נתינת הסמרטוט על המכה, כדי לחשוש לשיטת הראשונים שיש איסור צובע בכך. ולדעת שולחן ערוך הרב מותר לפי כל השיטות לשים על המכה בגד שאין הדרך לצובעו, גם בלי לשטוף את המכה. הפתרון המרווח ביותר שאנו מציעים להשתמש בו הוא להניח ממחטה חד-פעמית (טישיו) שבה בוודאי אין חשש צובע, וגם אינה דרך רפואה. אכן הנחת רטיה שיש עליה חומר רפואי כלשהו אסורה משום גזירת חכמים על השימוש ברפואות בשבת. כמובן שאין הדברים אמורים במקום שיש חשש לזיהום רציני וספק פיקוח נפש.

מקורות לעין והרחבה:

על הבעיות בשימוש בפלסטר: ארחות שבת ח"א פרק יא דינים לד-לה ובהערות. על כריכת בגד על הפצע: משנ"ב סי' שא ס"ק קח ופרי מגדים שם א"א ס"ק מא. ארחות שבת שם פרק טו דין סג. וראו עוד בענין אחר קרוב: ארחות שבת שם דין סא הערה פח.

הזת מזוודה שיש בה תפילין בשבת

שאלה:

דוד אלעזר נסע עם חבריו לרבי לשבת, היו פקקים בלתי צפויים והנסיעה התארכה והתארכה. הם הגיעו לבנין שבו היו אמורים להתאכסן, ממש כמה דקות לפני כניסת שבת. דוד אלעזר החליט שעדיפה לו מצות

אפילו בכלי שלישי בשבת מכיון שזה מקלי הבישול, אמנם יש מחזירים ליתנו בכלי שלישי כפי שהובא, וכן הוא באגרות משה ח"ד סימן ע"ד ס"ק טו דכתב דמקילים בעלי תה ליתנם בכלי שלישי.

אבל קפה נמס וקפה מגורען הם כבר מבושלים, ולכן אין בהם בישול בשבת דאין בישול אחר בישול ומותר ליתנם בתוך כלי שני, ויש מחמירים דמכיון שעוברים גם מעין אפיה אחר הבישול דמייבשים אותם, ואז כשנותנם בכלי שני זה בישול אחר אפיה אחר בישול שיש מחמירים בזה, ע"כ יש מחמירים ליתנם רק בכלי שלישי דהיינו שמוציאים מהמחם מים חמים לתוך כוס ואותם מערה לכוס נוספת ורק אז נותן הקפה לתוכם.

ובספר מאור השבת ח"ג אות מב מביא בשם הגרש"ז אויערבך דאפשר ליתן קפה נמס בכלי שני, ואין צריך כלי שלישי. והביא שם בהערה עו בשם הגר"ש אלישיב דלכתחילה יחמיר ליתנו בכלי שלישי משום בישול אחר אפיה אחר בישול.

עצירת דם באמצעות ממחטה בשבת

שאלה:

האם מותר להניח ממחטה או מגבת וכדומה על פצע מדמם? ומה הצורה הטובה ביותר לעשות זאת להלכה ולמעשה בשבת.

תשובה:

הנחת מגבת או סמרטוט מותרת משום שאין בה רפואה אלא מניעת צער, אך

הכנת קפה מגורען בשבת

שאלה:

האם מותר להכין בשבת קפה מגורען, או שיש בזה משום איסור בישול?

תשובה:

דינו כקפה נמס דמותר ליתנו בכלי שני, ויש מחמירים ליתנו בכלי שלישי.

מקורות להרחבה:

השו"ע בסימן שי"ח ס"ה כתב דיש מי שאומר דדבר שנאפה אם בישלו אח"כ במשקה, יש בו משום בישול. ואסור ליתן פת אפילו בכלי שני, ובמשנ"ב שם ס"ק מב כתב הטעם דיש דברים שהם קלי הבישול, ומתבשלים אפילו בכלי שני מפני שהם רכים. ובס"ק מז כתב בשם הפמ"ג להקל בכלי שלישי,

ובשמירת שבת כהלכתה פ"א הערה קסט מביא בשם החזו"א והגרש"ז אויערבך דבביצה שהיא מעיקר קלי הבישול אסור ליתן אף בכלי שלישי אם המים חמים מאוד.

ובארחות שבת פ"א הערה קז כתב דמה שכתב החזו"א דאין לנו אלא המנהג שנהגו להחמיר בכלי שני כדברי הפמ"ג המובא במשנ"ב לעיל, נראה שזה רק לגבי פת, אבל דברים אחרים שרואים שהם מקלי הבישול יש להחמיר בהם טפי לא ליתנם אף בכלי שלישי.

ולכן לגבי קפה שחור או טחון שכלל אינו עובר בישול רק קלייה (אפיה) ויש חשש שאפילו אפייתו אינה גמורה, אין ליתנו

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

תשובה:

הנ"ל. ב. במקרה שלפנינו נראה שגם לפי האחרונים הנ"ל מותר להכניס את המזוודה, כי אינו מטלטל את התפילין למישרין אלא מהצד והמזוודה היא בסיס גם לדברי ההיתר שבה. ואף שטלטול מוקצה נאסר גם מהצד כשעושה כן לצורך המוקצה (משנ"ב סי' שט ס"ק יד), יש לומר שכל זה רק בכסף ואבן וכיוצא"ב, אך בתפילין לא גזרו איסור מוקצה בעצם במקום שעושה כן להצילם כמבואר בסימן של"ד סי"ב שמצילים תיק התפילין עם התפילין מפני הדליקה בשבת.

מקורות לעיון והרחבה:

שו"ע אור"ח סימן שח ס"ד ומשנה ברורה שם. משנה ברורה סימן שט סק"ד, שו"ע סימן שלד סעיף יב.

מותר להכניס את המזוודה לבית. הרמ"א (סי' שח ס"ד) פסק שתפילין הם מוקצה, אך כתב שלצורך מותר לטלטלם, וביאר המשנה ברורה (ס"ק כד) שהצורך הוא שלא ייגנבו או יתקלקלו בחמה וכיוצא בזה. ולדעת הבית יוסף אין בהם כלל דין מוקצה.

ואף שדעת הט"ז והמג"א שתפילין נחשבים כלי שמלאכתו לאיסור ואסור לטלטל כלי כזה לצורך הכלי עצמו שלא יינזק, למרות זאת מותר להכניס את המזוודה לבית משני טעמים: א. המשנה ברורה (שם) וגם בהלכות תפילין סי' לא סק"ב) פוסק להקל בשעת הדחק נגד דעת האחרונים

'תוספת שבת' על הנוחות שבשימוש בבגדים ובאוכל שהביא עמו במזוודה, ולכן מיהר לדחוף את המזוודה לתוך מחסן פלסטיק 'כתר' שניצב בחצר והיה שייך לבן-דודו. אמר ועשה. הכניס את המזוודה, ומיד נעמד וקיבל על עצמו שבת. בשבת בבוקר החל לרדת גשם, ודוד אלעזר ניגש לבן-דודו כדי לוודא שהמחסן אטום. התברר שהמחסן כמעט אטום, הבגדים לא יירטבו בצורה ניכרת, אבל אולי יהיו לחים ויהיה צורך לייבשם במוצאי שבת. דוד אלעזר ידע היטב שמשמעותה של רטיבות כזו לתפילין היא אסון. אך האם מותר לו לטלטל את המזוודה כשהתפילין בתוכה בעיצומה של השבת ולהכניסה לבית?

הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א
גאב"ד נווה אחיעזר בני ברק

מקום להתגדר בזה. ואדון כאן בס"ד בחלק מדבריהם כפי שיאפשר המקום והזמן.

הזיק ולא גרם הפסד אם חייב בתשלומי דמי נזק

המהרש"ם (ד, ז) וההרי בשמים (ב, רמה) חלוקים בשאלה, האם תשלומי חברת הביטוח פוטרים את המזיק מתשלומין, שהרי הנזק פוצה על נזקו, ולא הפסיד ממון. או שחייב, שהרי הזיק רכוש חברו, ועליו לשלם.

והחלקת יואב שם דעתו שכל שהזיק חפץ שיש לו שיווי, חייב לשלם אף באופן שלא נגרם לבעל החפץ שום הזיק, דסתמא נאמר בתורה (ויקרא כד, יח) ומכה בהמה ישלמנה, ואין חילוק בין יש להם פסידא לבעלים או לא, והוכיח כן מב"ק (יז, ב) גבי זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושיבר, וגבי אכלה סמדר (נט, א) ע"ש, וגבי שבת גבילה למזיק (לד, א), וגבי גזל ולא נתיאשו הבעלים (קיא, ב) ע"ש. ובב"מ (לד, ב) גבי המפקיד אצל חברו בהמה ונגנבה ושילם, ונמצא הגנב וכו' ע"ש. [ובקהילות יעקב ב"ק (כב, ג) דחה ראייה זו מנמצא הגנב וכו', דיש

מ) ודגל התורה (ורשא תרפא, יג) לציבור לומדי התורה שיבררו נידון זה, ודבריו חזרו ונדפסו דבריו בשו"ת חלקת יואב (צ, צא). ותשובות לשאלה זו נדפסו בשו"ת מהרש"ם (ד, ז) הרי בשמים (ב, רמה) צור יעקב (א, נט) אור שמח (פ"ז משכירות), מנחת יצחק (ג, קכו), כוכבי יצחק (שטרנהלל, א, כב), דברי חיים (וואלטישין, מט), אהל משה (צוויג, ג, לג), קובץ שיעורים (כתובות, ריז), קהילות יעקב (קנייבסקי, ב"ק כב). להורות נתן (גשטטר, ב, קו – קט), ועוד רבים מספרי האחרונים, וכמעט לא הניחו

מזיק חפץ מבוטח אם חייב בתשלומים

שאלה:

הזיק חפץ מבוטח, האם חייב לשלם דמי נזק, או שפטור שהרי הנזק לא הפסיד, שפוצה ע"י הביטוח.

תשובה:

הדיונים בעניין המעמד ההלכתי של ביטוח ממון

הביטוח על נזקי רכוש, אשר מפצה את הנזק על כל ההפסד הכספי שאירע לו, עורר שאלה הלכתית שנידונה בהרחבה בספרי חכמי הדור הקודם. אחת השאלות המרכזיות שנידונה בהרחבה בספרות התורנית לפני כמאה שנה, היא השאלה שהצבנו בפתח דברינו. - עיקר הדיון בשאלה זו הוא לענין מזיק חפץ לחבירו, באופן שמאיזו סיבה לא נגרם לחבירו הפסד ממון, אם חייב בתשלומין. הגאון בעל חלקת יואב אף פנה מעל דפי קונטרסי שערי תורה (תרע"ט,

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

התשלום השנתי, דזה הוי כמו שנתפטר עמו בפחות, עיי"ש, וכן הבינו עוד אחרונים.

הבדל השלה"ג בין משאיל גוי לישראל מהו

ולא זכיתי להבין דבריו, איך הבין שרק בגנב חפץ השייך לגוי, נסתפק השלטי גיבורים אם אכן ידווח הגנב ממחילת המשאיל, כיון שבאם הפרזו הגוי המשאיל ודרש יותר משווי החפץ אי אפשר לחייב את הגנב יותר משווי. אבל אם החפץ המושאל היה של ישראל נשאר השלה"ג בסברתו הקודמת, שמרויה הגנב ונפטר כתוצאה ממחילת המשאיל, ומשלם רק מה שצריך השואל ליתן למשאיל. והרי חילוק זה בין ישראל לגוי תמוה, וכי לא מצינו רח"ל גבר אלם בישראל, שיתבע ויאנוס את השואל יותר משווי, ואז ג"כ לא נוכל לחייב את הגנב לשלם יותר מזקו. וכמו כן הרי מצינו גוי שאינו אנס. ואיך יעלה על הדעת לחלק ולומר שבמשאיל מגוי וותרן לא ידווח הגנב, כיון שיש גויים אנסים. ובמשאיל מישראל וותרן ידווח הגנב, אע"פ שיש ישראלים אנסים.

- וההסבר בדברי השלטי הגיבורים פשוט, שצייר ספיקו בגוי, וכתב: ואפשר דאם היה אותו דבר מהגוי, שהשאלו לגנב ומחל לו על אותו הדבר, שגם הגנב פטור ממנו. נקט גוי במחילה, משום דבישראל אף שמחל לשואל, מ"מ בנודע לשואל מי הגנב חייב להודיע לבעל החפץ, ואז יתבע בעל החפץ את דמי החפץ מהגנב או ימחל לו כרצונו, ואין השואל צד בענין, [אף שאחריות החפץ עליו].

אבל בגוי שמחל לשואל, אם אין הגוי יודע שנמצא הגנב, אסור לישראל למוסרו בידו. ולכן כיון שמחל הגוי לשואל, שפיר טוען הגנב לגנב מאי אפסדתך, הן במחל כל הסך והן בהחזיל.

מסקנת השלה"ג שמשלם לפי השווי ולא לפי ההפסד

אלא ששוב פקפק השלה"ג בכל אופן, הן בישראל והן בגוי, דאין לומר שהגנב משלם לפי הוצאות הגנב, דאם כן ברבו הוצאותיו על ערך החפץ, כמו בעובדא (ס' עב סעיף ח) דהיה גוי אנס וגלגל עליו יותר נמי ישלם יותר, ובאמת לא פסקינן הכי. וא"כ בכל מקום אין שמין לפי ההוצאה, ומשלם

וכתב עוד השלטי הגיבורים: ורש"י פי שם, דהא מלתא דאמרינן דגנב שור עולה מבית בעלים פטור עצמו בכבש, דוקא אליבא דר"ש דאמר קדשים שחייב באחריותן חייב, כלומר דלדידיה דוקא פטור עצמו בכבש, משום דהחוב הוא גבי בעלים, וכיון דבעלים פטרי נפשיהו בכבש, גם איהו מצי מיפטור בכבש מן הבעלים, אבל אם החוב הוא לגבי הקדש, הרי לא הפסיד מידי להקדש, דאכתי הבעלים חייבים באחריותו. אם לא נאמר שמפסיד זה להקדש שאם לא גנב היה ההקדש מתנהג בשור, והשתא אולי לא יביא אלא כבש. ולפי זה לדידן דלא קי"ל כרבי שמעון, א"כ אין הגנב פטור עצמו בכבש. ואע"ג דתלמודא קאמר דפשיטא ליה לרבא דפטור עצמו בכבש, היינו דוקא אליבא דר"ש, אבל לא קי"ל כוותיה. מיהו במיימוני נראה דס"ל, דהאי מלתא לרבא לאו אנגב קאי, אלא אבעלים קאי, דבעלים שהפרישו שור וגנב מצי פטרי נפשיהו בכבש... עכ"ל השלטי הגיבורים לענייננו. - והאחרונים תלו עליו את שלטי הגיבורים, עיין במשנה למלך (פט"ז ממעשה הקרבנות ה"ז) ובשער המשפט (ח"מ עב, ח) ובאמרי בינה וערך שי ושאר אחרונים (שם), שדנו באריכות בדבריו.

הוכחת האחרונים לפטור את המזיק שלא גרם הפסד

בשור"ת מנחת יצחק (ג כו, ד) כתב להוכיח מדברי השלטי הגיבורים, שהתשלום הוא על הפסד הממון ולא על עשיית הנזק, וכשלא הפסיד הניזוק פטור, שהרי הוכיח כן השלטי הגיבורים מדין גונב שור עולה שנפטר בכבש, ונסתפק רק באם המשכון או השאלה היתה מגוי האם יפטור הגנב עקב מחילת הגוי, כיון שאם אירע להיפך, והגוי דורש ממנו תשלום מופרז, פשוט שלא ניתן לחייב את הגנב לשלם את התשלום המופרז. וא"כ ה"ה להיפך אם ויתר הגוי לגנב, לא יפטור הגנב מתשלומיו.

אבל באם החפץ של ישראל ומחל לגנב, פטור הגנב מתשלומים, כיון שלא גרם לגנב הפסד כספי. ואם כן הוא הדין במזיק חפץ מבטוח, פטור מלשלם, כיון שאין לו הפסד. וסיים שאולי יוכל הניזק לגבות ממנו רק את דמי הפרעון לחברת הביטוח (דהיינו

חילוק בין גנב למזיק, דדוקא גנב מתחייב עבור מעשה הגניבה אע"פ שלא היה בזה גדר הפסד לגנב, אבל מזיק אכתי י"ל דפטור].

ראיה מגונב עולה שהמזיק פטור

החלקת יואב ובעקבותיו במנחת יצחק (ח"ג סי' קכו) ובלהורות נתן (להגר"נ גשטטנר זצ"ל, ב, קו - קט) כתבו דלכאורה יש ראיה לפטור, מסוגיא דב"ק (עח, ב) דבעי התם רבא, הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנב מי פטור גנב נפשיה בכבש וכו', הדר פשיט, גנב פטור עצמו בכבש וכו' ע"ש, וברש"י שם כ' דאתשלומין דבעלים מחייב והרי הוציאו ידי נדרו, דעולה מחייב ועולה משלם, ולא הפסדתך תו מידי, ע"ש. ולכאורה מוכח דגנב משלם רק כפי מה שהפסיד. והאריכו בזה, ודחו דהכא שאני דאין להקדש דמים כלל, ומשו"ה מצי פטור נפשיה בכבש, ע"ש דהסיקו דאין מכאן ראיה לא לחיוב ולא לפטור.

גנב חפץ שאול ונתפטר הנגנב בעל החפץ

אולם לענ"ד, אחר העיון אדרבה ניתן למצוא מסוגיה זו ראיה ברורה לחייב לשלם הנזק אף במקום שלא נגרם נזק. שהרי השלטי הגיבורים על הרי"ף ב"ב (ו, א מדפי הרי"ף אות ב') הביא סוגיא זו של גנב עולה, וכתב וז"ל: משמע הכא להדיא, גם הגנב נפטר מן הגנב בתשלומי כבש אע"פ שגנב ממנו שור, דאמר ליה עולה קא מחייבת ועולה משלימנא לך, ולא אפסדתך מידי דהא יוצא אתה ידי נדרך, ולא מצי למימר ליה אידך, אנא תורא קא בעינא, דרוצה אני לעשות מן המובחר. ומכאן אתה למד דהגונב דבר מחבירו, שאותו דבר היה שאול ביד הגנב, ונתפטר הגנב עם השואל בדבר מועט, דאינו חייב הגנב לשלם לו רק כפי מה שנתפטר עם השואל. ואפשר דאם היה אותו דבר מהגוי, שהשאלו לגנב ומחל לו על אותו הדבר, שגם הגנב פטור ממנו, דהא לא מידי אפסדיה גנב לגנב. מיהו לעשות מעשה צ"ע, דגם בהיפך אנו אומרים שאם היה הדבר שאול או משכון, והגוי רוצה ממנו דבר גדול, שאין הגנב חייב לשלם לו רק דמי שוויו אם אינו בעין.

גנב שור עולה האם אף להלכה משלם כבש

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

ראיה שבמקום שלא הפסיד הגיזק פטור, מהחמשה שישבו על הספסל בזא"ז שאם היה נשבר בלא האחרון, האחרון פטור, עיין בחו"מ (סוסי שפא), ולכאורה אמאי האחרון פטור לגמרי, הלא עכ"פ גם הוא גרם לשבירה, דגם כובד גופו הצטרף לשבירה, ועל כרחך מוכח דאע"ג דגם הוא שבר, מ"מ הואיל דהספסל היה נשבר בלא"ה ע"י הראשונים, נמצא דע"י ישיבתו לא הפסיד כלום לבעלים, לכן פטור, ומזה מוכח דבלא הפסיד פטור, דלא כסברת החלקת יואב עכ"ד.

ויש לדחות ראיה זו, דכיון שהיה נשבר בלא"ה ע"י הראשונים לא נחשבת ישיבתו להיזק כלל, ולכך פטור. וכן הבין הגאון בעל מחזה אברהם (החולק על החלק"י) בתשובתו שגדפסה בדגה"ת (מו), שכתב ובאמת היכי דחשוב כשבור פטור האחרון, ועיין בחו"מ (שפא) בה' שישבו על ספסל א', ע"כ. הרי דגם הוא הבין דפטור משום דנחשב כשבור כבר, ולא משום שלא הפסידו, וכ"ה במקור הדין בגמ' ב"ק (י, ב) שכ' שם אילימא דבלאו איהו נמי איתבר מאי קעביד, ופירש"י ואין חייב כלום, ועי"ש בתוס', ואין מכאן שום ראי' לסתור דינו של החלק"י.

מסקנת דברינו:

מזיק לחבירו, ולא נגרם לו ע"י הפסד כספי, וכן מזיק דבר מבוטח, חייב לשלם, ואין נפטור בגלל שלא הפסיד הגיזק מסיבה צדדית, כגון תשלומי הביטוח.

עולה נחשבת כנגיבת ממון, אף שכתוצאה מכך מתחייב הנודר להביא בהמה אחרת, ואין צריך הגנב לשלם כלום לבעלים. ועיין באמרי הצבי בב"ק (שם), שמחמת קושי זה רצה להגיה בדבריו. - אך החת"ס בגיטין (נד, ב) ביאר דבריו (וכעין זה כתב ביד דוד ב"ק בשם כנסת הגדולה), דלכאורה הא מזיק הקדש חייב קרן מדרבנן, ולדברי הפנ"י ב"ק (ה, א) ברש"י ד"ה מפגל, ס"ל לרש"י דמדאורייתא חייב בקרן, ורק הכפל אין צריך ליתן להקדש. ועיין בשיטמ"ק בשם הראב"ד בסוגיין ובים התלמוד דבעיא דגמ' הוא רק לגבי כפל אבל קרן ודאי דבעי שלומי, (ובבית אהרן פירש כן בלשון רש"י עי"ש).

וא"כ צ"ע למה פרש"י דלרבי שמעון קבעי, ולא פירש דבעי אף לרבנן לענין קרן מדרבנן. אלא על כרחך מוכח מזה, דלרבנן פשיטא לגמ' דצריך ליתן שור כעין שגנב, ואע"פ שגם בשה יכול הבעלים לפטור עצמו מחיובו, מ"מ מה ענין שה לשור. ואף ששה זה גורם לממון שיווי שור, מ"מ גורם לממון לאו כממון, ונמצא שאינו משלם לו מה שגנב, וחייב ליתן קרן מעליא. ואין בעיית הגמ' אלא אליבא דר"ש דגורם לממון כממון, ששה זה גורם לפוטרו מדמי שור, והוי כשור ממש, והר"ל כעין שגנב, ולכך מהני. זה ביאור הסוגי' אליבא דהשלטי הגיבורים והכנסת הגדולה.

הראיה מחמשה שישבו על ספסל ושבורה

בלהורות נתן (ב, קח, טו"ב) הנ"ל, הביא

רק לפי שיווי החפץ. ומכח טענה זו חזר השלה"ג לגמרי מדבריו. - ומוכח ממסקנת השלה"ג, דאף במקום שאין הגיזק מפסיד, כגון בחפץ מבוטח, צריך לשלם לפי שיווי החפץ, וכמסקנת החלקת יואב.

סיבת פטור גונב עולה על אף חייב גונב חפץ מבוטח

אלא דלפ"ז קשה כיצד יבאר השלטי הגיבורים את הנאמר בגמ', שהגונב שור עולה פטור עצמו בכבש, ומשמע שסיבת הדבר היא כיון דלא הפסיד לבעליו יותר, ולדברינו מסקנת השלטי הגיבורים, שאין מחייבים אותו לפי ההפסד שגרם אלא לפי שווי הגניבה. ואף שהבאנו לעיל בתחילת דברינו, שהאחרונים תירצו שדין הגונב מההקדש שונה, כיון דהקדש אין לו דמים כלל, ומשור"ה מצי פטור נפשיה בכבש. מ"מ הרי השלטי גיבורים אינו סובר שיש חילוק בין גונב מהקדש לגונב מהדיוט, שהרי בהווה אמינא שלו הביא השלטי הגיבורים ראיה לדין גונב מהדיוט מדין גונב עולה.

למ"ד גורם לממון לאו כממון מדוע חייב הגנב שור

וכדי ליישב זאת, נתרץ תחילה את מה שתמחו האחרונים על השלטי הגיבורים, שסיים דלדין דלא קי"ל כרבי שמעון שגורם לממון הוי כממון, א"כ אין הגנב יכול לפטור עצמו בכבש, ומשמע שסובר שצריך הגנב להביא שור. ולכאורה היה צריך לומר להיפך, דלדין דלא ס"ל דבר הגורם לממון כממון, א"כ אין גניבת שור

הגאון רבי אשר אנשיל שווארץ שליט"א מח"ס מעדני אשר ורא"כ צאנו בבית שמש

תשובה:

כתוב בפרשת ויצא כ"ט כ"ו ויאמר לבן לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה.

הנה הרשב"ם ב"ב ק"כ ע"א ד"ה להלן כתב שבנות צלפחד נישאו לפי סדר גילן, כדברי לבן הארמי לא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה, א"כ משמע שפסקין כן.

האם מותר להשיא אח קטן קודם לאח גדול?

שאלה:

יש לחקור האם קימ"ל להלכה כן שאסור לחתן בת קטנה קודם הגדולה, ואם פסקין כן האם האיסור דווקא בבנות, או דילמא גם בבנים יש איסור להשיא הקטן קודם הגדול.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

יהא מותר לאח קטן להינשא לפני אחות הגדולה כיון דאינו חייב לכבדה, וחייב בפרו ורבו מדוע ימתין.

ומסיק: דבברכי יוסף יור"ד סימן ר"מ צידד דגם באחות הגדולה יש חיוב כיבוד, וגם מיסתבר כן כיון דכל הטעם דכיבוד אח הגדול הוא משום שהוא דהוא ענף מכיבוד אב שהוא נהנה שהקטנים מכבדים את הגדולים וזה שייך נמי באחות, א"כ אסור לאח קטן להינשא קודם אחותו הגדולה.

אבל ה"מ שאסור לאח קטן להינשא קודם אח הגדול, דווקא כשאינו רוצה ואינו מוחל על כבודו, אבל אם האח הגדול מוחל על כבודו, בודאי אין שום איסור בדבר דגם אב שמחל על כבודו כבודו מוחל וכדאיתא בש"ע יור"ד סימן ר"מ ס"ק י"ט.

ובש"ת מהרש"ם ח"ג סימן קל"ו כתב דכל האיסור שלא להשיא אח קטן קודם אח גדול, הוא רק מילתא דחסידות, ורק בב' בנות אבל בן ואחות בודאי שמותר הבן להתחתן קודם כיון דהוא מצווה בפרו ורבו.

וכן בש"ת אגרות משה אבה"ע"ז ח"ב סימן א' כותב דדוקא אם ב' האחים כבר באו בקשרי שידוכים, אז צריך לעשות הנישואין של הגדול קודם, אבל אם הגדול אינו בקשרי שידוכים מותר להקטן להינשא לפניו

ובש"ת דברי יציב אבה"ע"ז סימן ט' כתב דבת צעירה שיש לה עכשיו שידוך טוב עם בחור ת"ח בודאי יכולה להינשא לפני אחיו, ועיין בשפע חיים עניני נישואין סימן ה'.

בנים צעירים לא ימנעו מכך, מאחר שהם מחוייבים במצוות פרו ורבו, מכל מקום מאחר שההמתנה לאח המבוגר נובעת מן החובה לכבדו, מימילא הנמנע מן הנישואין מחמת כך נחשב כאנוס, וכמו שכתבו התוס' שבת ד' ע"א ד"ה קודם דאם לא היתרו לרדות לא מחייב סקילה כיון שמניח לרדות ע"י מה שאנו אוסרין לו.

ודן: דלפי מה שכתב דכל הטעם האיסור שאסור להקדים הוא משום כיבוד אח הגדול, א"כ לפי מה שכתבו בש"ת הלכות קטנות ח"א סימן קכ"ו, וכן בש"ת שבות יעקב ח"א סימן ע"ו דהא דחייב לכבד את אחיו הגדול, היינו דווקא הבכור אבל שאר אחיו הגדולים א"צ לכבד, לפי זה יהא מותר להינשא לפני אחיו הגדול שאינו אבל מסיק דבש"ת חת"ס ח"ו סימן כ"ט חולק וסבירא להו דגם באח הגדול שאינו בכור צריך לכבדו, א"כ אסור לאח הצעיר להינשא לפני כל אח גדול, אע"פ שאינו בכור.

אבל יש לדון: אם יש איסור להינשא לפני אחותו הגדולה, לפי מה שכתב בש"ת שבות יעקב ח"א סימן ע"ו דליכא חיוב לכבד אחות הגדולה, ואע"פ שבמדרש איתא שרחל מתה מפני שדברה לפני לאה, זה לא משום כיבוד, אלא משום דזה בזיון לדבר לפני מי שגדול ממנו אפילו אינו אחותו אבל כיבוד אחות הגדולה אין מחויב, וכן כתב במהר"ם שיק על המצות מצווה ל"ג, ועיין בש"ת שאילת יעקב ח"א סימן פ"ב לפי זה

וכן משמע בב"ח דכתב על הא דאמרין יור"ד סוף סימן רמ"ד, וכן כתב הש"ך שם ס"ק י"ג ובמסיבה של משתה או של נישואין הולכים אחר הזקנה, דהכונה שאין להקדים נישואי הבן הצעיר לנישואי אח המבוגר, משמע דלהלכה יש איסור להקדים נישואי בן הצעיר קודם אח המבוגר.

וכן משמע בתוס' קידושין נ"ב ע"א ד"ה והילכתא שכתבו בשם רבינו תם דמי שאמר בתך מקודשת לי, ולא פירש איזהו, יש לנו לומר דקידשה הגדולה, משום דלא יעשה כן במקומו לתת הצעירה לפני הבכירה, חזינן דהלימוד הוא לימוד ודין גמור, ואע"ג דאין למידין מקודם מתן תורה, מ"מ דבר דמיסתבר למידין אף מקודם מתן תורה.

יש להקשות: איך ילפינן דאסור להשיא הקטנה לפני הבכורה מדברי לבן שאמר כן, הרי יעקב אמר להיפך שכן רוצה להתחתן עם הצעירה, ואיך מניחים את דברי יעקב מפני דבריו של לבן, כך הקשה בש"ת גנזי יוסף סימן ק"ב בשם כמה אחרונים

ותירץ: דאפשר כיון שב' אחיות נתגירו, ומשום כן היה מותר להתחתן עם ב' אחיות כמבואר במהרש"א יומא כ"ח ע"ב א"כ אפשר דהקורבא לגבי שיהיו ב' אחיות לענין זה נמי בטל, לכך היה מותר להתחתן עם ב' אחיות.

ובש"ת אבני חפץ סימן כ"ה כתב דאע"ג דהסוגיא דב"ב מיירי בבנות צלפחד וניתן היה לומר שעל בנות בלבד להקפיד שלא להינשא לפני אחיותיהן המבוגרות מהן, אך

בס"ד

שישינו בשמחה בשמחה ההלכה
מבצע אדיר
לדגל סיום הש"ס ירושלמי

ש"ס חתנים 999 ₪
 במקום 1440 ₪

ש"ס פתנים 499 ₪
 במקום 1440 ₪

המלפז ירושלמי

החיים של הורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

מסכת נדרים דף מ-מו

ד) האריך בענין קדושת האכילה, וכתב שטוהרת הגוף והנקיות הם מבוא גדול לדרכי הקדושה, מאחר וכל מיאוס וזהמא ולכלוך הם מצד הטומאה, ולכן בענין האכילה הוזהרנו לטהר את הגוף מכל מיני מיאוס ולכלוך, והזהירו בנקיות השולחן, ואמרו (בבא בתרא נז:): בשולחנו של תלמיד חכם 'שני שלישי גדיל, ושליש גלאי שעליו קערות מונחים', ופירש רש"י שהבא לאכול יכסה את רוב שולחנו במפה טהורה ונקיה לתת עליה הפת והמאכל, ושליש מגולה להניח עליו קערות וכוסות שלא ילכלכו המפה ויתבזו האוכלין.

יש שכתבו שיש להזהר שתהא מפה תמיד על שולחן האכילה, כמבואר בכף החיים (יו"ד סי' קנז סק"ט) ובשלחן הטהור (סי' ז), ובסדור רבי אשר כתב שהוא מתקנת הר"ש אלקבץ ורוב בעלי התורה שבצפת.

בספר אוצר כל מנהגי ישורון (מהדו"ל סי' ב) כתב שהמנהג היה שהמפה לא היתה פרוסה על השולחן תמיד אלא רק בשעת האוכל, וכן שהמפה לא היתה פרוסה על כל השולחן אלא על מקצתו, והוכיח כן מדברי המהרש"א בח"א (ב"ב שם) שכתב 'שלחן של ת"ח כיצד ב' שלישי גדיל כו' אמר כמו שניכר הת"ח במלבושיו כך הוא ניכר גם במאכלו בנקיות ובהסתפקות דהיינו שאינו עורך כל השלחן רק ב' שלישים ממנו ועליו קערות שאינן מאוסין כמו הקדירות גם עלי ירק שמסתפק לו בזה משא"כ שלחן של ע"ה שהקדירות שהן מאוסין רבים מקיפין אותו והם חמין כלי ראשון וקאמר דאינו דומה כלל לשלחן אלא דומה למדורה שהקדירות רותחין עליו.

ועיין בשלחן הטהור לבעל השומרי אמונים (עמוד קלב) שכתב שיש להניח בימות החול מפה פחות יפה משל שבת.

כניסה בשביעית לשדה לצורך נטילת פירות ההפקר

בגמ': דפירי דהפקרא אינון וכו' (נדרים מב, ב).

בסוגיין מבואר שאין הקרקע הפקר

השם שלמה והדרכי תשובה, והו"ד בדרכי חיים ושלום אות רכ).

ועיין בטעמי המנהגים (עמוד תצג אות ב) שכתב בשם בעל הבני יששכר בספרו דברים נחמדים שכשאחד מבני עמינו אינו בשלימות הבריאות אין מספרים זאת בלשון הקודש אלא בלשון אשכנז 'פולני איז קראנק', אך כשמספרים על חולה אומרים פלוני איז חולה, מפני שלשון הקודש מסוגל שיתקיים מה שמדברים בו ועל כן כשמדברים על מחלתו של יהודי נזהרים לא להזכירו בלשון הקודש.

וע"ע בספר מעשה בצלאל (פרשת חיי שרה) שבלשון הקודש כשרוצים לחזק דבר מה מוסיפים לו נ"ן, כגון רחום, רחמן, חולה חולני, וכתב שעל כן אין לומר במי שברך לאשה את האשה החולנית אלא את האשה החולה.

מפה על שולחן האכילה

בגמ': אמר רבי אמי אמר רב מאי דכתיב (יחזקאל יב, ג) ואתה בן אדם עשה לך כלי גולה, זו נר וקערה ושטיח. (נדרים מא, ב). אמר רבי אמי אמר רב מאי דכתיב ואתה בן אדם עשה לך כלי גולה, זו נר וקערה ושטיח. ובר"ן (ד"ה ושטיח) כתב 'ושטיח - עוד לאכול עליו'.

בספר יד הקטנה (ברכות פ"ה אות

נוסח 'מי שברך' לחולה

בגמ': רבא, יומא קדמאה דחליש אמר להון לא תיגלו לאיניש, דלא לתרע מזליה, מכאן ואילך אמר להון, פוקו ואכריזו בשוקא, דכל דסני לי ליחדי לי, וכתב (משלי כד) בגפול אויבך אל תשמח וגו', ודרחים לי ליבעי עלי רחמי. (נדרים מ, א). בסוגיין. רבא, יומא קדמאה דחליש אמר להון לא תיגלו לאיניש, דלא לתרע מזליה, מכאן ואילך אמר להון, פוקו ואכריזו בשוקא, דכל דסני לי ליחדי לי, וכתב (משלי כד) בגפול אויבך אל תשמח וגו', ודרחים לי ליבעי עלי רחמי.

וביאר המהרש"א (ח"א ד"ה ושאמר) שרבא אמר שלא יגלו על המחלה ביום הראשון של מחלתו, כענין שאמרו במועד קטן, ברית כרותה לשפתים, ואל יפתח אדם פיו לשטן לומר שהוא חולה.

ובברכות (נה:): הובא גם מעשה זה בגמ' ושם הגידסא היא שרבא אמר להם שלאחר היום הראשון יצאו ויכריזו בשוק 'רבא חלש'.

והנה יש שהעירו על נוסח המי שברך לחולה שאין לומר 'בעבור שירפא את החולה' כיון שבכך יש פתיחת פה לשטן, ועל כן יש לומר 'בעבור שירפא את פלוני פלוני', (בעל המנחת אלעזר בספרו דברי תורה ח"ה אות יד, ובספרו חמשה מאמרות לרחא"ש קו' נוסח התפלה דף קעד בשם

הפקר כשהניח חפציו באשפה

בגמ': המפקיר את כרמו, ולשחר עמד ובצרו, חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפיאה, ופטור מן המעשר. (נדרים מד, ב). בסוגיין. המפקיר את כרמו, ולשחר עמד ובצרו, חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפיאה, ופטור מן המעשר. ובירושלמי (שביעית פ"ט ה"ד) ובמראה הפנים ובביאור הגר"א (שם) כתבו שבכל דבר שעושה מעשה ומוציא לשוק הוי הפקר אף שלא בפני שלשה, ובפני שלשה א"צ להוציא לשוק כלל עיי"ש.

והנה בשו"ת באר משה (ח"ג סי' עד) כתב שמאד צריכים להזהר בענין כלי האשפה שבחצר האדם שלא יהיה נמצא בו בערב פסח אחר זמן האיסור חמץ גמור ודאי, והיינו כשהכלי מונח בחצירו ולא ברשות הרבים, ואף שהפקר מועיל גם כשהדבר ברשותו, מ"מ כיון שהחמץ מונח ברשותו חייב לבערו, והביא שכן מבואר במג"א (אר"ח סי' תמה סק"ז).

ובשו"ת משנה הלכות (ח"ז סי' רסז) דן בעובדא שראובן זרק חפציו באשפה שבחצירו, ובא שמעון ונטלה, חזר ראובן ואמר שיחזירו לו מפני שעדיין ברשותו הם, אם חייב להחזיר לו או לא. והשיב שיש לחלק באיזה אופן האשפה מוטלת בחצר, שאם האשפה בחצירו הסגורה, או עכ"פ באופן שאין רשות לכל ליכנס בו וליגע בו אז לכאורה הדין עם בעל החצר, אבל אם האשפה בחצירו הוא באופן שהוא מונח עד

וצריכים לומר דגורין הא אטו הא, והוא חששא רחוקה ונפלאה.

אך בגליוני הש"ס (ד"ה גזירה) העיר על דבריו שכתב שהיא חששא רחוקה ונפלאה, שמצאנו כך בסוגיין בדברי אב"י שאמר 'גזירה לשאול משום להשאיל', וכן נפסק ברמב"ם (נדרים פ"ו הט"ז) שאסור לראובן להשאיל לשמעון, גזירה שמא ישאל ממנו והרי הוא אסור בהנאתו, וכן אסור להלוותו גזירה שמא ילוה ממנו, ולא ימכור לו גזירה שמא יקח ממנו. הרי שמצאנו חשש כעין זה.

בשבות יעקב (שם) כתב ליישב עוד, שיש חשש במשלוח מנות מאשה לאיש מפני ששילוח מנות מאשה לאיש או מאיש לאשה מראה קירוב וחנינה והרגל דבר, משא"כ בנותן דרך צדקה. ועיין בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' נא) שדן אם יש להוכיח מדברי הרמ"א שכתב רק החשש שאיש ישלח לאלמנה, אבל אם יבא לשלוח לאשה נשואה משמע שאין בכך כלום כיון שאין הקידושים תופסים בה, וא"כ יש להוכיח מכך שאין איסור לאיש לשלוח מתנה לאשה משום חשש קירוב הדעת וחביבה, אך אפשר שבמקום קיום מצות משלוח מנות לא גזרו לאסור מאיש לאשה, עיי"ש. ועיין בשו"ת בית שערים (אר"ח סי' שפ) שכתב לבאר בדברי הרמ"א שבמשלוח מנות אין שייך כ"כ הרגל עבירה כיון שמשלוח מנות הוי ע"י אחרים.

בשביעית אלא רק הפירות, ומ"מ אמר עולא שמותר לרדת לשדה ללקוט אילנות שבאמצע השדה, אבל ללקוט אילנות שעומדין על הגבולין לא דרחמנא לא אפקרה לארעא אלא ללקוט פירותיה הלכך כיון שאילנות הללו יכול ללקט אותם לא ירד, (ר"ן ד"ה אמר), ור"ש בן אליקים ביאר שאפילו ללקט אילנות שבאמצע השדה לא ירד לתוכה, אף שמעיקר הדין מותר מ"מ אסרו גזירה שמא ישהה.

והנה כתב הרמב"ם (שמיטה פ"ד הכ"ד) 'כל הנועל כרמו או שדהו בשביעית ביטל מצות עשה'.

ובשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' קעט) כתב בשביעית הזרעים הפקר, אף שהקרקע אינו הפקר והוכיח כן מהר"ן בסוגיין.

ובדרך אמונה (שם ציוה"ל ס"ק רצז) כתב בשם החזו"א, שבמקום הצורך מותר לבעל השדה לנעול הדלת ולכתוב שם פתקא שכל מי שרוצה ליטול יכול לבוא לביתו ולקבל המפתחות כדי להכנס לשדה. וע"ע בחזו"א (סי' טו ס"ק יא) שכתב שאם אין דרך ללקוט את הפירות אלא ע"י שייכנס לשדה, והיו בשדה חפצים של הבעלים שמעכבים מלהכנס מותר לעבור ולהכנס ופטור מלשלם אם הזיק.

משלוח מנות מאשה לאיש

בגמ': גזירה לשאול משום להשאיל (נדרים מג, ב).

בשו"ע (אר"ח סי' תרצה ס"ד) כתב הרמ"א שאשה חייבת במשלוח מנות כאיש, ואשה תשלח לאשה ואיש לאיש, ולא להיפך, שלא יבא איש לשלוח לאלמנות ויבא לידי ספק קידושין, אבל במתנות לאביונים אין לחוש. ובשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' מא) כתב שלפי פשוטו יש לפרש שכיוון שבמתנות לאביונים אינו אלא דרך צדקה, לכן אין חוששין חשש זה משום כדי חיים ותקנתם של עניים ושלא לנעול דלת בפני נותני צדקה.

אך כתב שם להקשות שאם החשש בזה הוא שיבואו לידי ספק קידושין, א"כ מדוע אשה אסורה לשלוח לאיש שמה חשש קידושין שייך בזה, כיון שהוא אינו שולח לה, כי יקח איש אשה כתיב ולא להיפך,

מזוזה אינם דוחים את השבת מפני שיכול להפקיר ביתו ויפטר ממזוזה, ובספר מזוזות מלכים (ס"ק יט אות ו) הביא עצה זו להלכה באופן שאין לו אפשרות להניח מזוזה וכגון שנפלה המזוזה בשבת, או בחול כשאין בנמצא מזוזה בעיר, ומ"מ הביא שם את דברי הרוח חיים שבאדם שאינו אלא אורה, מותר לו לישן בבית שאין בו מזוזה, ולא מצאנו איסור בזה לאורח הלן לילה אחת, ועל כן כתב שם לישב המעשה המובא בתולדות אדם שהפקיר את הבית כדי לזכות את הבעה"ב שלא יהא בבית בלא מזוזה, על אף שהוא עצמו היה בדין אורח שמוותר ללון לילה אחת בלא מזוזה.

[במה שכתב שיפקיר בשבת, עיין בזה שדי חמד (מערכת ה' ס' יד) אם מותר להפקיר חפצים בשבת, ובשש"כ (פכ"ט ס"ל) שלצורך מצוה מותר, ועל כן אפשר להפקיר החמץ בערב פסח כשחל בשבת].

אך באשל אברהם דן שאם המדובר הוא בביתו וכשאין לו אפשרות לקנות מזוזה כגון שנמצא במקום שאין בו מזוזות הרי אם מפקיר את ביתו והוא כל נכסיו, אין חיוב בזה שהרי הוא כמבזבז יותר מחומש על מצוות עשה, וכאן הרי גרע שהפקיר זה אינו מועיל לו לקיים המצוה אלא רק להיפטר ממנה, והאריך שם לדון אם באופן זה גם צריך לבזבז על מצוות עשה.

[בקושייתו השניה של הרוח חיים, עיין בתשובות הגרעק"א (ס' ט) שמבאר שהלן בבית חבירו לילה או יותר, ה"ל כשואל בית מחבירו ואין לו לחוש לדר בבית בלא מזוזה, שדינו כשואל בעלמא. ועיין גם בשו"ת ארץ צבי (ס' צ), ובמנחת יצחק (ח"י ס' צס) כתב שהנוסע למקום מעיינות הרחצה לחול' ושוכר דירה בבית נכרי ליותר מל' יום צריך לקבוע מזוזה מיד בלא ברכה, עיי"ש. וע"ע בשדי חמד (מערכת מ כלל קיח) שהאריך בנידון מזוזה בבית שמתארח בו.

ובספר תשובות והנהגות (ח"א ס' תרמה) כתב בשם הגר"ז שאחד ששכר דירה לקיץ ונמצא שם יותר מל' יום [בחול'] והמזוזה מפוקפקת שעכ"פ יפקיר בפני שלשה. ועיין בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד ס' קסד), ובשו"ת אבני ישפה (ח"ג ס' צד) בנידון הפקר בשכירות].

שלשה.

אולם הגר"ח פאלאג'י בספרו רוח חיים (יו"ד ס' רפט סק"ב) הביא מעשה זה, והעיר, שמעשה רב הלזה קשה בעיניו, שהרי מן הדין אין צריך שלשה להפקר, כדמשמע מדברי האגודה (בסוגיין), ובתוס' (ד"ה ריב"ל) כתבו שאפילו בינו לבין עצמו די מן הדין. וא"כ מדוע היה צריך הגר"ז להפקיר את הבית בפני שלשה.

ועוד הקשה שמעשה זה משמע שעובר אורח הנוטה ללון לינת לילה חייב במזוזה, ואסור לו לדור שם מפני שהבעה"ב לא הניח מזוזה כתיקונה, ולא אאמין לשמועה זו, וצ"ע. עכ"ד.

אמנם יש שתירצו שהגר"ז נהג כן היות שמדובר ביהא צריכים שלשה להפקר, וכדברי ריב"ל בסוגיין שאמר דבר תורה אפילו באחד הוי הפקר, ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים, וגם להנצל מאיסור איכא חד שינויא בתוס' ב"מ (ל: ד"ה אפקרה), דבעינן במותב תלתא. ורצה הגר"ז לחוש לשיטה זו היכא דאפשר.

והנה מקור דין זה שאפשר להפקיר את הבית כדי להפטר מחיוב מזוזה, הוא עפ"י דברי הגמ' בשבת (קלא). שאמרו שמכשירי

שמוציאים האשפה משם ובאים ולוקחים האשפה מאליהם מחצירו, והאשפה מוכנת להוצאתה, הדין עם שמעון שכיון שזרקו לאשפה הסיח דעתו הימנו ומתיאש מיניה. ומ"מ עיי"ש עוד מה שדן בזה שיתכן שבכל אופן הזורק לאשפה הרי זה הפקר, עיי"ש.

וע"ע שם (ס' רסח) שהזורק עט לפח האשפה, והלך אחד ונטלו ושוב טוען השני שזרקו, שלי הוא, כיון שהאשפה ברשות הרבים ודאי שהמציאה של המוצא, אלא שדן שם מה הדין בקטן שעשה כן אם יכול להפקיר החפץ, עיי"ש.

הפקרת הבית כשאין בו מזוזה

בגמ': דבר תורה אפילו באחד הוי הפקר, ומה טעם אמרו בשלשה כדי שיהא אחד זוכה ושנים מעידים, (נדרים מה, א).

בספר תולדות אדם (רט:) הובא, שפעם אחת בא הגאון ר' זלמן מווילנא בערב שבת למלון, וכשניגש אל פתח הבית ראה שהמזוזה למטה משליש העליון [וסבר שמזוזה שהניחה למטה משליש העליון פסולה] ומחמת שלא היה שהות ביום לתקן אותה לא נכנס לבית, עד שהוכרח בעל הבית להפקיר את הבית הפקר גמור בפני

הרה"ק רבי אהרן מטשערנאביל זי"ע

ח' כסלו תקע"ג

בפתקא הבקשה לזש"ק, ותיכף ומיד אחר כתיבתו נענה בלשון קדשו: במה זכה נער את ארחו לשמור כדברך (תהלים קיט, ט), במה יזכה נער, במה יזכה אדם להוליד בן, את ארחו לשמור, בזה שתשמור ליקח לך על כל שבתות השנה אורח.

(ילקוט מאורי אור – סקווירא)

כיצד הזקן אמר זאת איני יכול לומר...

סיפר הרה"ק ר' אלעזר טווערסקי מסקווירא ואב"ד פאלטיטשאן זי"ע, א, ששמע מפי קודשו דהאי צדיק הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע א דהוה מרגלא בפומיה להיות מגיד וחוזר ומגיד על מה ששמע מחותנו זקינו הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע, א, כלה מלשון כלות הנפש, היינו שהנשמה מושכת תמיד למעלה והרגליים מושך תמיד למטה ובשעת הריקוד מושכים גם את הרגליים למעלה. ואחרי שהיה חוזר הרה"ק מבעלזא זי"ע על דיבור זה כמה פעמים, היה מפטיר: אני יכול לומר לכם וואס דער אלטייטשקער האט געזאגט, אבער ווי אזוי דער אלטייטשקער האט עס געזאגט קען איך נישט זאגן [אני יכול לומר לכם מה שהזקן אמר, אבל כיצד הזקן אמר זאת איני יכול לומר].

(ספיר ויהלום פר' ויצא ע"ט - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נולד בשנת תקמ"ד כבן בכור לאביו הרה"ק רבי מרדכי זי"ע, א, המגיד מטשערנאביל, שמו נקרא בישראל 'אהרן', על שם אבי אמו הרה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין זי"ע, א.

זכה להתגדל אצל זקנו המאור עינים, שאף הניח לו תפלין בפעם הראשונה. היה חתנו של הרה"ק רבי גדליה מליניץ זצ"ל בעל תשובות חן, ובזוג שני של הרה"ק רבי צבי מקארסטשוב זצ"ל, נכד הבעל שם טוב הקדוש.

אחרי הסתלקות אביו הקדוש בשנת תקצ"ז בהיותו על אם הדרך בכפר אנטיווקא, מלא רבנו את מקומו בהנהגת העדה, כן שמש כנשיא מעות ארץ ישראל לצדקת רבי מאיר בעל הנס ברחבי אוקריינא, ועשה רבות כדי לחזק הישוב בארץ ישראל, על פי צוויו הוקם בצפת הקלויז דחסידי טשערנאביל.

נחשב בימיו לזקן צדיקי דורו, מנוחת כבודו באוהל מיוחד סמוך לאהל זקנו המאור עינים.

סגולה לבנים להביא אורח לשבת

קודם הסתלקותו של הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זצוק"ל, התקבצו רבבות מישראל לקבל ברכת צדיק קודם פטירתו, ומאפס הפנאי לא כתבו כא"א את בקשתם רק רשמו שמם למזכרת. ובתוכם היה גם איש אחד מקעשינוב שהיה חשוך בנים רח"ל, וגם הוא לא כתב בקשתו, ואמר לו הרה"ק ברוח קדשו: מדוע לא הזכרת

אור בהירות הנ"ך

בהישג ידך!

25 נפלים ונדיבים

אור בהירות הנ"ך

נ"ך מקראות גדולות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי דובער (שניאורסון) זי"ע אדמו"ר האמצעי מליובאוויטש ט' כסלו תקפ"ח

אשר מראה פניהם היה מטושטש. לאחר מכן ניגש אליהם הרה"ק בעל התניא. והנה דף מתוח על הנגר. והנמוך במבנה הגוף אמר לגבוה ממנו במבנה הגוף: לך על הדף. התחיל הלז לעבור את הנגר על הדף המתוח, והדף שוקע והמים מתרוממים ומתנשאים עד ששוטפים חלק מגופו. עלה הדף וירדו המים. עלו המים וירד הדף, וחוזר חלילה. כך נמשך הדבר משך זמן, עד שהנמוך אמר לגבוה: רד. וירד. שני האנשים שעמדו מרחוק ניגשו פעמים אחדות אל הנגר, והתרחקו שוב. ציור פניהם היה מטושטש כל הזמן. לאחר מכן נעלמו ולא נראו עוד.

שני האנשים, הנמוך והגבוה, יחד עם הרב בעל התניא עזבו את המקום. הנמוך הלך באמצע, לשמאלו האדם הגבוה, ולימינו הרב בעל התניא. וכך הם הלכו חבוקים ודבוקים יחד. הם הלכו והלכו עד שהגיעו לנהר רחב השוטף במהירות רבה. גוונים מגוונים שונים למים, ומכים הם גלים כגלי הים, עולים ויורדים. הנגר נמשך לאורך רב, וכשמביטים מרחוק רואים והנה פה ושם גל מתרומם ונופל, מתרומם ונופל. ובתוך כך מתרוממים גלים רבים בכוח חזק מעלה מעלה ונופלים ומתפשטים על פני השדה. וברגע הראשון נעשה מהם יאור קטן, אבל מיד נעלם ונבלע באדמה, והאדמה הולידה והצמיחה עצי פרי.

תוך כדי כך שמע קול הנמוך באמרו לגבוה בקול נגיד ומצוה, ובהראותו בידו על הרב בעל התניא: כן, לך נא על הדף הזה. ואכן הלך הרבי ישר על פני הדף, עד שהגיע לקצהו. ויבקש להעתיק את הדף ממקומו וללכת הלאה, אלא שהאדם הנמוך רמז לו כי ישוב, באמרו: בכוח גלי מים אלה אפשר ללכת גם בתוך גלי אש. וייקץ.

כששמע אביו הקדוש הרב את כל דברי החלום כאמור, אמר לבנו הרבי האמצעי: לך להתפלל, ואחרי התפילה תיכנס אלי. דרכו של הרבי האמצעי היתה להתפלל בשמחה ובשקט פנימי שיש בו עונג, ברם הפעם התפלל במרירות ובבכיות גדולות. אחרי התפילה נכנס הרבי האמצעי אל אביו, ואביו הרבי אמר לו: שהאדם הנמוך היה מורנו הבעל שם טוב, והאדם הגבוה היה הרב המגיד ממזריטש. והסיבה למה שרגלו האחת עבה מהשניה, מפני שהיתה לו רגל אחת נפוחה מכאב רגליו. הבעל שם טוב צוה על הרב המגיד ללכת על הדף, כדי לרמוז לו שבתוך התורות של תלמידיו אפשר לצלול. הנגר השני הוא נהר של דמעות בעלי תשובה.

(ספיר ויהלום פר' מטות תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי דובער, "אדמו"ר האמצעי" (באידיש: דער מיטעלער רבי), נולד לאביו הרה"ק רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע, בעל "התניא", ביום ט' בכסלו תקל"ד.

לאחר הסתלקות אביו בשנת תקע"ג, ביום כ"ד בטבת, נתמנה לממלא מקומו בראש חסידות חב"ד, ובאותה שנה קבע דירתו בעירה ליובאוויטש שברוסיה. שנה לאחר מכן הקים ועד מיחד לבנין ערי ישראל ברוסיה הלבנה אשר נהרסו בעת המלחמה. שנה לאחר מכן השתדל ופעל להפריש חלקי אדמה בפלך חרסון ויסד שם מושבות יהודים.

שנה לאחר מכן יסד הרבי האמצעי ישוב חסידי חב"ד בחברון ורכש בעיר מבנה, המשמש היום בית כנסת הקרוי על שם בתו הרבנית מנוחה רחל סלונים ע"ה, אשר הגיעה לחברון ונחשבת לאם הישוב החב"די בחברון.

ביום כ"ב בתשרי (שמחת תורה) תקפ"ו נאסר הרבי האמצעי ונחקר בעקבות הלשנה, וביום י' בכסלו, אותה שנה שחרר לביתו. ואולם, בבית המשפט הוא זוכה רק שנה מאחר יותר, בי"א בכסלו תקפ"ז. יום זה נחשב אחד מחגי הגאולה של חסידות חב"ד.

הרבי האמצעי נסתלק לאחר מחלה קשה ביום הולדתו ה-54, ביום ט' בכסלו תקפ"ח, בהיותו בעיר ניעזין שבאוקראינה, ושם נטמן, ועל ציונו הקדוש הקם אהל, אשר משמש עד היום כתל תלפיות לכל הבאים לשפך במקום צקון שיח לחש תפלה לישועת הכלל והפרט.

דמעות של תשובה

פעם בא הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זיע"א, האדמו"ר האמצעי, אל אביו הרה"ק הבעל התניא זיע"א כשהוא נבהל ונפחד, מלא עגמות נפש, ופרץ בבכי כי חלום מוזר מעיק על לבו. כידוע היה הרבי האמצעי חלוש בגופו, ולשם חיזוק בריאותו היה אביו אומר לפניו דברי חסידות ביחוד, כי החסידות היתה מחיה אותו.

ובחלומו: הנה נהר רחב ידיים לפניו, מי הנגר זכים וצלולים, נובעים ומתפשטים במהירות ובחיות, אבל בלי כל גלים. הנגר מתפשט למרחקים, מתפרד לראשים שונים, מתחלק ליאורים, אבל המים שוטפים להם כמקדם בחיות, אבל בלי כל רעש.

עודנו מביט ומסתכל מסביב, והנה שני אנשים ניגשו אל הנגר, האחד גבוה מהשני ושניהם לבושים בגדים ארוכים. לגבוה היתה רגל אחת עבה מהשניה. במרחק מסוים מהם עמדו אנשים נוספים

הרה"ק רבי פנחס מנחם אלעזר יוסטמן זי"ע

בעל ה"שפתי צדיק" מפילץ
י' כסלו תרפ"א

מדוע בסידורים כתיב שם הק' בשני יידין

הרה"ק רבי פנחס מנחם מפילץ זי"ע א' בספרו 'שפתי צדיק' (פר' ויקהל אות טז): אמר זקני הקדוש מו"ר [החידושי הרי"ם] ז"ל: מכאן משמע שעיקר יהדות תלוי בזריזות והתלהבות לעבודתו יתברך שמו, ובעצלות נחסר מהם היר"ד, עכל"ק. אולי יש לומר שלכך בהסידורים על שם הקדוש כתיב ב' יו"דין, רמז, יו"ד אחד על אות ראשון מהשם הקדוש, יו"ד השני על זריזות התלהבות הנ"ל, וכל שם יהודי או יעקב ישראל ישורון הכל פותחין ביו"ד לרמז שהשי"ת חפץ שיהיו ישראל קרובים ודביקים בו יתב"ש, אך שגם אנחנו נרצה

רבי פנחס מנחם נולד לאביו רבי בנימין אליעזר יוסטמן זצ"ל שהיה חתנו של הרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע א', ביום כ' תמוז תר"ח. בצעירותו נתייתם מאמו, שנפטרה בגיל צעיר, וגדל בבית זקנו הגדול. בצוותא עם בן דודו, לימים הרה"ק בעל שפת אמת, קבל הרבה תורה והדרכה מפי זקנו.

בשנותיו הצעירות קנה תורה במדה גדושה מפי זקנו, עד שהוא מכנהו במכתב להרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין, "נכדי המפלג בתורה", וכידוע החידושי הרי"ם לא היה מפליג בתארים.

בהגיעו לפרקו, לקחו סבו כחתן לנכדתו היתומה, בת בנו הגדול הרה"ק רבי אברהם מרדכי זצ"ל אחות השפת אמת. החתונה התקיימה בגור בד' אדר תרכ"ד.

אחרי פטירת החידושי הרי"ם נסע לרבי חנוך מאלכסנדר כמו מרבית החסידים שמצאו שם את מקומם כהמשך לחדושי הרי"ם. רבי העניך כיבדו מאד, ופעם שלח לו כוס יין כשהוא מפטיר, 'הרוצה לנסך יין על גבי המזבח, ימלא גרונו של תלמידי חכמים יין', קיימתי זאת כעת.

אחר פטירת הרבי מאלכסנדר כשגיסו ובן דודו השפת אמת החל להנהיג את העדה הקדושה, היה רבנו ליד ימינו ושמש לפה לרבים מן החסידים שהיו נוהגים להעביר דרכו את שאלותיהם לשפת אמת. בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, עקר רבנו את דירתו לפתע מפילץ לויערשוב, יום לאחר מכן נפל פגז ישירות על הבית בו התגורר והפכו לעיי חרבות. משם המשיך רבנו לטשנסטוכוב.

בשנת תרפ"א נחלש וחלה, בשבת קדש פרשת ויצא עוד עלה לתורה בקריאת התורה במנחה, ועם צאת השבת נסתלק ועלה למרום.

בכל לב.

ממצות תפילין יש יותר טובה מגילוי אליהו

שמעתי מזקני מו"ר החידושי הרי"ם זצ"ל, שהיהודי הק' מפשיסחא אמר, אם היה יודע שיהיה טובה לישראל שיהיה להם גילוי אליהו, היה מבקש מאליהו זכור לטוב שיתראה להם. סיים על זה זקני החידושי הרי"ם, לפי עניות דעתי אם היה אליהו ז"ל יודע זאת לא היה צריך לבקשו, כי הוא בעצמו מגדל אהבתו לישראל היה מתראה להם שיוצמח טובה להם [שהרי כמה פעמים הפקיד את עצמו ואמר 'הריני כפרת ישראל (תגדבא"ר פרק כח, לא)]. אך אין הוי אמינא שיהיה יותר טובה לישראל מעל ידי מצוות תפילין הק' שנתן לנו השם יתברך לאות ולעדות שאנו קשורים בו בכל לב. שפתי צדיק (פר' שופטים)

הרה"ק רבי אברהם דוב אויערבאך מאַוּרִיטש זי"ע

בעל ה"בת עין"

י"ב כסלו תר"א

ארץ העמים ולהסתפח בנחלת ה'. מכשולים עצומים נערמו על דרכו. לא קל היה לנטוש רבנות בעיר מכובדת ופרנסה בהרחבה וללכת לארץ ישראל באין מכיר ובאין מודע, אבל החלטתו לקיים מצות ישוב ארץ ישראל בגופו היתה נחושה.

והיה הרה"ק מתכונן לנסיעה ואפוף כולו אורא דארץ ישראל, סופר את הימים ואת השעות לקראת יום הנסיעה הנכסף, אינו רואה ואינו שומע מאומה רק ארץ ישראל וארץ ישראל.

וכשבא הרה"ק להיפרד מידידו הרה"ק רבי אהרן מזיטומיר זי"ע"א, שהיה אז מוטל על ערש דוי אמר לו רבי אהרן: הרי אמרו שמימי ארץ הקודש רפואה הם, והנה עומד מר לנסוע לארץ וכל הגיגיו נתונים בה, יקח

נא מעט מים לתוך פיו ודינם יהא כדין מימי הארץ, אחר כך יפלטם לכוס ואני אשתה אותם וארפא. וכן היה.

באותו פרק נקלע משולח צפתי לעירו של הרב הקדוש מאבריטש. שש בו רבי אברהם דוב והרבה להתעניין אצלו פרטי פרטים רבים מני ספור מארץ הצבי. והמשולח שהיה מחונן בשפה עסיסית ועשירה תיאר לפניו את הקדושה והיופי של הארץ, את הנוף המרהיב והמקסים שלה ואת המקומות הקדושים עטויי ההוד. בירושלים עיר הקודש, סיפר, ניצב שריד בית מקדשנו, הכותל המערבי אשר שכינה לא זזה הימנו מעולם ובת קול מנהמת כיונה מבין חרכיו. ועל אם הדרך בבית לחם נמצא קבר רחל אמנו המבכה על בניה וקולה נשמע ברמה. בחברון טמונים האבות והאמהות במערת המכפלה, ובמרומי הגליל מתנוסס קבר הרשב"י במירון, ובכל המקומות הללו שואבים קדושה בחביות ונהנים מזוי השכינה. ואז התלהב המשולח והוסיף: למה אאריך בדרוש, הרי אפילו האבנים בארץ ישראל הן ממש מרגליות.

המשולח עזב את ביתו והרב הקדוש עזב אף הוא את הבית כעבור זמן קצר והפליג באניית מפרשים לארץ כיסופיו. התיישב בצפת, בירת הגליל העליון, והחל לנהוג נשיאותו ברמה. בעקבותיו הגיע מאוחר יותר המשולח הצפתי שחזר לביתו, וכשנפגשו, שאלו המשולח: נו רבי, הטובה הייתה עצתך? החזיר לו הרב הקדוש: נכונים היו דבריך אודות המקומות הקדושים, אמנם מצאתי בארץ את הכותל ואת קבר רחל ומערת המכפלה, הכל אמת ויציב, ברם הרי הוספת כי גם האבנים שבארץ מרגליות הן, בעוד שנוכחתי לראות כי האבנים הן אבנים ולא מרגליות.

המשולח ענה לדבריו בקול תקיף: רבי, אבל מי שזוכה וראוי לכך, כן רואה! מיד קם הרב הקדוש מכסאו מבלי לומר מלה, נכנס לקיטונו הסמוך והסתגר בה. במשך שנה תמימה לא יצא מן החדר,

הרה"ק רבי אברהם דוב מאווריטש זי"ע נולד בין השנים תק"כ-ה, לאביו רבי דוד לבית אויערבאך מגיד מישרים דחמעלניק. בהגיעו לפרקו התחתן עם בת הגה"צ רבי נתן נטע זצ"ל רב דק"ק אווריטש.

בצעירותו הסתופף בצילם של הרה"ק ה"מאור עינים" מטשערנאביל זי"ע, הרה"ק ה"קדושת לוי" מבארדיטשוב זי"ע ועוד צדיקים. עם פטירת חותנו בשנת תקמ"ה ירש רבינו את מקומו ברבנות אווריטש, שם כיהן כארבעים שנה עד שנת תקפ"ה, אז נתמנה כראב"ד דק"ק זיטאמיר. בכל מושבותיו התפרסם ברוב קדושתו וצדקותו וכאיש מופת, ורבים התחממו לאורו.

בשנת תק"ץ עלה לארץ ישראל לחונן את עפרה, שם קבע את משכנו בעיר צפת ת"ו.

בשנת תר"א פרצה מגיפה נוראה בעיר צפת אשר חללים רבים הפילה, גם רבינו נחלה אז במחלה זו, קודם פטירתו הבטיח לבני העיר "כי הוא הקרבן האחרון ממגיפת הדבר, ואחריו לא תהא עוד מגיפה בעיר זו", ועלתה נשמתו ביום י"ב כסליו, ומנוחת כבודו בבית החיים הישן בצפת.

השאיר אחריו ברכה ספרו הק' "בת עין" על התורה ומועדים. זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

'סיפור זה גדול בעיני, מכל מופת אחר'

סיפר הגאון מטשעבין זצ"ל: בכל בוקר אחר תפלת שחרית היו מגישים לפני כ"ק אדמו"ר רבי אברהם דובער מאווריטש, בעל ה"בת עין", כוס קפה חם עם פרוסת עוגה לפת שחרית.

יום אחד כשהביאו לו את הקפה והעוגה לא נגע בהם. אחר שעה קלה נכנסה הרבנית לחדרו ובהלה ואמרה שנודע לה שהיתה שאלה על החלב, ורק כשראתה שלא נגע בחלב נרגעה.

שאלו התלמיד שלמד עמו: 'איך הרבי ידע שלא לשתות, הלא זה מופת גלוי? ענה לו הרבי: 'אין כאן שום מופת. אלא שאיתא בירושלמי (גדרים פ"ט ה"א) שאין היצר תאב אלא בדבר האסור, והנה בכל יום כשמביאים לי את הקפה, אין לי שום תאוה לשתות, אבל היום הרגשתי רצון מיוחד לשתות את הקפה, ולכן משכתי ידי ממנו'.

כשסיים הגאון מטשעבין לספר סיפור זה התבטא: 'סיפור זה גדול בעיני, מכל מופת אחר'.

שר התורה (עמ' 663)

מעלת אבני ארץ ישראל כמרגליות

מעשה בהרה"ק רבי אברהם דוב מאבריטש זי"ע"א, בעל 'בת עין', שהגיע לימי הזקנה והשתוקק לעלות לארץ ישראל, לעזוב את

מדבר אלי בתקיפות כפי שהמשולח דיבר ואמר לי שמי שזוכה רואה. הבנתי איפוא כי מן השמים שמו דברים בפיו להוכיחני כי טרם הגעתי לשלימות כדי שאוכל להשיג הרגשה כזו בארץ ישראל, והסתגרתי לכן במשך שנה תמימה להזדכך ולהתקדש בקדושה עילאית. עד שזכיתי היום לראות כי אכן אפילו האבנים הפשוטות שבארץ ישראל מרגליות הן, ככתוב (ישעיה נד יב) 'והיה כדכד שמשותך ושערייך לאבני אקדח'.

(ספיר ויהלום פר' כי תבוא תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לא דיבר עם איש ולא בא בכל מגע עם כל בני צפת הגדהמים, עסק בעבודתו הקדושה בהתבודדות ובפרישות והיה מנותק מעולם ומלואו. איש לא ידע לפתור את התעלומה הגדולה מה קרה פה. בתום השנה סיים הרה"ק את התבודדותו, יצא את חדרו כשכולו צוהל וקורן אור, וצוה להזמין קרואים רבים לסעודת מצוה והמשולח בתוכם. כשהופיע המשולח לפניו פנה אליו הרה"ק ואמר ברגש רב: נכון, נכון, האבנים הן מרגליות! האבנים הן מרגליות! ולהפצרת איש אמוניו החסיד ר' פישל ברנשטיין, הבהיר הרה"ק לנוכחים את כל הפרשה באמרו: מעודי לא הסכנתי לשמוע איש

הרה"ק רבי ישראל טויב ממאדזיץ זי"ע

בעל דברי ישראל

י"ג כסלו תרפ"א

'אזוי ווי מען קומט נעמען, גיט מען'

חסיד ישיש אחד אשר נסע אל הרה"ק רבי שמואל אליהו מזוואלין זיע"א, היה עומד בספיקות לאחר הסתלקותו לחיי עד, אם לנסוע אל בנו הרה"ק הדברי ישראל ממודזיץ זיע"א והתאפק מלבוא, אך כעבור זמן מה אמר אותו חסיד: אלכה נא ואראה.

כאשר נכנס וקבל שלום הרהיב עוז בנפשו ואמר: למה זה כאשר באתי אצל אביכם, הנה תיכף הרגשתי אור הקדושה, וכאן טרם ארגיש. השיב לו הדברי ישראל: כתיב (שמות מ כ) 'ויקח ויתן את העדת אל הארץ, די לומר ויתן

את העדות, כפל למה לי, אלא כשחסיד בא אל הרבי, כפי הערך שבא ליקח כך נותנים לו, 'אזוי ווי מען קומט נעמען, גיט מען'.

(ספיר ויהלום פר' פקודי תש"פ - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

מליצה נפלאה על ישראל

והשיגה ידו וגו' וחשב את שני ממכרו והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו ושב לאחזתו (פר' בהר כה, כו-כז). נראה לי לפרש בעזה"י לזכות ומליצה על ישראל, היינו 'והשיגה ידו ומצא פדי גאלתו', פי' כאשר יה' לישראל כל טוב – והשיגה ידם, ומצא הקב"ה 'פדי גאלתו' די והותר, וחשב את שני ממכרו" – כי יחשב נא הקב"ה אריכות הגלות ומה שכבר סבלו יסורים, 'והשיב את העדף לאיש אשר מכר לו' – פי' גיע עוד לישראל מותר כענין שכתוב (ישעי' מ, ב), לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה, לכך ושב לאחזתו – שובת ישראל לגבולו והבן.

דברי ישראל - פר' בהר

הרה"ק רבי ישראל נולד בשנת תר"ט בעיירה ראצינו שבפולין לאביו הרה"ק רבי שמואל אליהו טויב זי"ע האדמו"ר מזוואלין בנו של הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע. כבר משחר חייו גילה בצד שקדנותו והתמדתו באהלה של תורה. בהיותו ילד החל כבר לחבר ניגונים ורקם מוטיבים. כמנהג הימים ההם השיאו אביו בגיל צעיר ובהיותו בן י"ד שנה נשא את אשתו הרבה"צ מרת דאברע ע"ה בת החסיד והגביר המפורסם בשעתו רבי חיים שאול פרידמן ז"ל, על שולחנו ישב רבי ישראל הצעיר ט"ו שנים וראה ברכה בלימודיו גדל בתורה וביראה, אך כשרונו המיוחד לנגינה, גילה את גדולתו המיוחדת בשטח רב אנפין זה.

כשנסתלק אביו הרה"ק רבי שמואל אליהו מזוואלין זי"ע ביום כ"ו באייר תרמ"ח, הוזמן מיד למלא את מקומו בזוואלין שם גר שנה אחת, ושנה אח"כ העביר את חצירו לעיר איבנגרוד כיום דומבלין, הנקראתבפי החסידים בשם "מודזיץ" והיא סמוכה לווארשא, מודזיץ הפכה לשם דבר, אלפים מקרוב ומרחוק נהרו לעיירה זו, להתבשם מאוירת השירה שבה.

בעוד שבכל שאר חצרות האדמו"רים באים נגינה ושירה רק כאחד האמצעים להסידות ולעבודת הבורא, באה הנגינה במודזיץ כעבודה המיוחדת לעצמה.

כשקרבו ימיו להסתלק מן העולם, ציווה שיחזרו על כל יצירותיו שחיבר, עשו כמצוותו, כשסיימו לשיר בפניו את ניגונו האחרון, עצם את עיניו ויצאה נשמתו הטהרה, בי"ג כסלו תרפ"א, כשכל חייו מהווים שירה לקל חי, ונטמן בביה"ח בווארשא.

דרך ארץ קדמה לתורה

ושאל: בבעלי חיים כיצד? מי חשוב יותר אריה חי או אריה מת? אף כאן נענה הבחור והשיב מיד: ברור שהאריה החי הוא החשוב יותר! והסבא אינו מפסיק וממשיך לשאול: שמא נאמר שזהו דווקא באריה שהוא מלך החיות, אך מה נעשה ביום שידובר לנו משני כלבים, כלב חי וכלב מת, מי מביניהם יותר חשוב? גם בזה קבע הבחור שבדאי כלב חי חשוב יותר! עתה המשיך הסבא וחידד: כלב חי ואריה מת, מי מהשניים חשוב יותר? כאן ידע הבחור לעטט את הפסוק המפורש ואמר לסבא כי כבר קבע שלמה המלך בחכמתו (קהלת ט ד): 'כי לִכְלָב חַי הוּא טוֹב מִן הָאֲרִיָּה הַמֵּת'.

נענה הסבא ואמר: עכשיו שכל הנתונים המקדימים ברורים וידועים לנו, ברצוני לחוד לך חידה: האם תוכל לציין על קיומו של מקרה נדיר בו יהיו אדם חי ובעל חי מת, ובכל זאת יהא בעל החי המת עדיף על פני האדם החי? חשב הבחור והכריז בהחלטיות: לא יתכן דבר שכזה! נענה הסבא ואמר לו: שגית ונעלמו ממך דברי חז"ל האומרים במפורש כי דבר זה יתכן גם יתכן, שכן כך שנינו להדיא (ויקרא רבה א): 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת - נבילה טובה הימנו'. נבילה היינו בעל חי מת, והנה לא זו בלבד שהוא עדיף על אדם חי, אלא שהוא עדיף אפילו על אדם תלמיד חכם המופלג בתורה! נבילה טובה הימנו!

הבחור עצמו לא הבין את עומק כוונת הסבא מסלבודקא, ודומה היה לו כי הסבא מבקש להשתעשע עימו בחידודי מילתא. אולם רבי איסר זלמן הבין תיכף ומיד כלפי מה הדברים אמורים. ידע רבי איסר זלמן כי 'דעת' עליה אמרו חז"ל 'תלמיד חכם שאין בו דעת' היינו דרך ארץ, וככל שתלמיד חכם אינו מתנהג בדרך ארץ הוא משפיל עצמו באופן כזה שאפילו נבילה טובה הימנו. רבי איסר זלמן הבין נכוחה כי הסבא ביקש לרמוז לבחור בדרך עקיפה על כך שהתנהג באופן שהוא חסר דרך ארץ ולהודיעו כי לא זו הדרך ילך בה ולא זו המעשה אשר יעשה אם אכן יש ברצונו לעלות ולהתעלות בתורה.

עם סיום הפגישה, לאחר שיצא הבחור מהחדר, אמר רבי איסר זלמן לסבא: אבקש רשות להעיר, כי דומה עלי שכבוד תורתו הפריז מעט בתוכחת המוסר שנתן לבחור. הרי כבר בתחילת פגישתנו אמרתי שמדובר כאן בבחור שהוא עילוי שבעילויים, מופלג בתורה והעולם עוד עתיד לרעוש ממנו, והנה כאן מסבירים לו שתלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו.

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, מחבר הספר 'אבן האזל' על הרמב"ם וראש ישיבת עץ חיים בירושלים, היה רגיל מדי פעם לנסוע אל העיר חברון להשתטח ולהתפלל על קברי האבות, ישני חברון. אל המסעות הללו היו נלוים אליו טובי הלמדנים בישיבת עץ חיים, כשבדרך היה רבם הגדול מפלפל עימם בדברי תורה ובסוגיות עמוקות שבש"ס.

רגילים היו, ראש הישיבה ותלמידיו, להכנס לבקר אצל הסבא מסלבודקא, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, בכל אותם פעמים שנסעו לחברון. מאחר והסבא מסלבודקא התגורר בעיר חברון, הייתה זו הזדמנות טובה עבורם להסתופף בצל קורתו ולקבל ממנו קנייני חכמה ודעת. הסבא מסלבודקא היה מוסר בפניהם שיחה מוסרית מעמיקה והנוכחים היו שומעים את דבריו בשקיקה.

באחת הפעמים בהם ביקר הגאון רבי איסר זלמן אצל הסבא הודיע רבי איסר זלמן לסבא תיכף עם בואו: יידע מעלתו כי היום הבאתי עמי את הגדול שבכולם! זהו בחור עילוי, מופלג מאוד בתורה, אשר העולם עוד ירעש ממנו! הסבא קבלם בשמחה רבה והזמינם להסב עמו ליד השולחן.

בעוד הכל יושבים סביב השולחן, הכניסה הרבנית והגישה לאורחים כוסות תה וצלוחית של סוכר כדי שכל אחד ימתיק בו את כוס התה שלו לפי טעמו. ואכן הנוכחים שוחחו בדברי תורה ולגמו מכוס התה שלפניהם. לפתע הבחין הסבא שהעילוי הצעיר היושב עימם עסוק בגרגרי הסוכר אשר נשפכו מהצלוחית על השולחן. דרכו של עולם הוא, שכאשר שמוסיפים את הסוכר לכוס התה יש ונשפכים אי אלו גרגרים על השולחן, והנה אותו בחור היה יושב ומלקט בראשי אצבעותיו את גרגרי הסוכר ומלקקם בשפתותיו.

לא מצא חן בעיניו של הסבא התנהגותו של הבחור. הסבא ראה בזה פגם מובהק בהלכות דרך ארץ, שכן אין זה מן הראוי לנהוג כך וללקק גרגרי סוכר כאשר יושבים יחד עם גדולי תורה ועוסקים בפלפולא דאורייתא. אולם כדי שלא לפגוע בבחור העדיף לשתוק ולא להעיר לו על כך בגלוי ובבירור.

לקראת סוף הביקור פנה הסבא מסלבודקא אל הבחור ואמר לו: ברצוני לשאול אותך כמה שאלות. האם תוכל לומר לי בבקשה, מי יותר חשוב ממי, אדם חי או אדם מת? התפלא הבחור על השאלה הפשוטה והשיב מיד: בוודאי שאדם חי חשוב יותר מאדם מת שבטל ועבר מהעולם! הוסיף הסבא

יש מן הראוי להתחיל את הבוקר, תיכף לאחר התפילה, עם לימוד הלכה פסוקה כמו ששנינו שכל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא. אולם רבי זיידל לא הסכים עם שניהם, ואמר להם: תשובותיכם אינם מדויקות, ברור שבאופן בסיסי אכן הצדק מצוי עמכם, ואין חולק שראוי לעסוק בתורה לאחר תפילת שחרית, ובוודאי שיש חשיבות לשנות הלכה בכל יום, אולם קודם לכל חובת האדם לומר ברכת 'בוקר טוב' לסובבים אותו, שהרי 'דרך ארץ קדמה לתורה

מסר חסידי לפרשת השבוע

אחר נענה ואמר: יש מן הראוי להתחיל את הבוקר, תיכף לאחר התפילה, עם לימוד הלכה פסוקה כמו ששינינו שכל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא. אולם רבי זיידל לא הסכים עם שניהם, ואמר להם: תשובותיכם אינם מדויקות, ברור שבאופן בסיסי אכן הצדק מצוי עמכם, ואין חולק שראוי לעסוק בתורה לאחר תפילת שחרית, ובוודאי שיש חשיבות לשנות הלכה בכל יום, אולם קודם לכל חובת האדם לומר ברכת 'בוקר טוב' לסובבים אותו, שהרי 'דרך ארץ קדמה לתורה'.

...

על הפסוק (בראשית כח יב): וַיִּחַלם וְהָנָה סֶלֶם מִצֵּב אֶרְצָה וּרְאִשׁוֹ מִגִּיעַ הַשְּׁמַיְמָה וְהָנָה מִלֵּאכֵי אֱלֹהִים עֲלִים וְיָרִידִים בּוֹ. וְהָנָה ה' נֶצֶב עָלָיו... מפרש הרה"ק השפת אמת זיע"א (תרנ"ד) בדרך רמז: הסולם הוא רמז למידת דרך ארץ שהיא קודמת לתורה, ובכך הסולם מוצב 'ארצה' וראשו מגיע אל השמים, לפי שבסולם עולים ומתעלים עד שזוכים לתורה, שהוא בחינת ה' נצב עליו.

(מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אולם הסבא לא נסוג בו מעמדתו והוא נשאר בשלו: די במעשה הקטן הזה של ליקוק גרגרי הסוכר באופן לא מנומס ומכובד כדי ללמד על כך באופן מובהק, שאם הבחור לא ישנה את הליכותיו ויעדן אותם בדעת ובדרך ארץ, הרי שלא זו בלבד שהעולם לא ירעש ממנו, אלא הוא יהיה בטל ומבוטל כעפרא דארעא ולא תהא לו כל שייכות לעולם התורה! אלא שגם רבי איסר זלמן לא חזר בו מדעתו ואמר: ועם זאת נדמה לי שיש כאן טעות.

את הסיפור הזה היה רגיל הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל לספר לתלמידיו. והיה חותם בדברים האלה: אני יודע היטב במי המדובר! הכרתי את הבחור העילוי הן בצעירותו והן לעת זקנתו! יכול אני להעיד שלצערנו הסבא צדק בכל מילה שאמר, והוכיח סופו על תחילתו!

...

הגאון רבי זיידל אפשטיין זצ"ל שאל פעם את תלמידיו: מהו הדבר הראשון שצריך אדם לעשות מיד לאחר תפילת שחרית בבוקר היום? השיב אחד התלמידים ואמר בפשטות: לאחר התפילה יש מן הראוי לעסוק בתורה ולקיים מה שנאמר (תהלים פד ח): יִלְכּוּ מִחֵיל אֶל חֵיל יִרְאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן. ואילו תלמיד

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
'וילקוט מאורי החיים'
ביאור משולב שזור באומנות בעית המלים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציורים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מתיקות נצחית:
הביאור המקיף על כל ספר ה'אור החיים' הק'
'מאורי אור' - מאיר עיני הלומד
'מאורי החיים' - מקורות מחדל
ביאור רש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

לתגובות ולהצטרפות לקבלת הגליון במייל: newsletter.mechubarim@gmail.com

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מילה-תא

חזקתא

חזקתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מצוות במסירות נפש מעוררות כוחות נשגבים מלעילא

ועל ידי שהאדם בוחר בטוב בקיום מצוות התורה מתעורר על נפשו שפע קודש, והוא הנרמז בדברי חז"ל (אבות פ"ד מ"א) 'העושה מצוה אחת קנה לו פרקליט אחד', כי כוח הקדושה המתעורר מכוח קיום המצוות עומד לו כפרקליט טוב לסייע בידו להוסיף אומץ בעבודת ה', והוא זוכה להוסיף ולקיים עוד מצוות כמו שאמרו חז"ל (שם פ"ד מ"ב) 'מצוה גוררת מצוה', והבא ליטרה מסייעים בידו.

הנשמה משתוקקת לשוב לשורשה בעליונים

נשמת ישראל חצובה מתחת כיסא הכבוד, והיא חלק אלוה-ה ממעל (ראשית חכמה שער האהבה פ"ב), והיא מורכבת בגוף הגשמי בעולם הזה, ולרוב רוחניות הנשמה היא מבקשת לשוב בכל זמן לשורשה, כמו שמובא במדרש תהלים (סב ט) שנשמת האדם מבקשת בכל שעה לצאת מגופה ולעלות למעלה, וכיון שרואה את הקב"ה שמלוא כל הארץ כבודו, היא נרתעת לאחוריה ונשארת בגופה. ופירש האלשיך הקדוש (ויקרא כו) שדרך כל דבר להשתוקק לשוב למקורו, וכשהנשמה מתבוננת איך היא חלק מקדושתו העליונה והיא שוכנת בחומר העכור, הרי היא משתוקקת להיפרד מן הגוף ולהידבק בעליונים, אבל כשהיא נזכרת ביוצרה שעם היותו קדוש מכל קדושה הרי הוא שורה בעולם השפל התחתון, אזי גם הנשמה מתנחמת וחוזרת לשרות בגוף האדם. וזהו שנאמר (שם פסוק יא) ונתתי משכני בתוכם', שהקב"ה ישרה שכינתו בתוכינו, ועל ידי זה 'לא תגעל נפשי אתכם', היינו שנפש האדם הרוחנית תתנחם בראותה השכינה בתחתונים, ועל ידי כן לא תגעל הנפש מלהתקיים בגוף האדם.

הנשמה רוצה ליהנות בזכות מעשיה

והנה תכלית ירידת נשמות ישראל משורשם בעליונים

והנה מלאכי אלקים עליהם ויורדים בו (כח יב).

כתב האור החיים הקדוש שבשעה שמקיים האדם מצוות התורה הוא מעורר על נפשו שפע הארת קדושה, וזה ביאור הכתוב 'מלאכי אלהים עולים ויורדים בו', שעל ידי קיום המצוות מעלה האדם מלאכים וכוחות הקדושה מלמטה למעלה, ועל ידי התעוררות התחתונים מתעוררים העליונים להוסיף ולהשפיע קדושה כנגדם, ונשמתו מתגברת בקדושה נוראה משפע היורד אליה מן העליונים.

שתי נפשות באדם

דהנה כתב בשערי קדושה לרבנו חיים ויטאל ע"ה (ח"א שער א-ג) שהאדם יש בו שתי נפשות, טובה ורעה. עיקר הנפש שורשה בארבע יסודות רוחניים המכוונים כנגד ד' אותיות שם הוי"ה, והיא מתפשטת ברמ"ח איברים ושם"ה גידים, ומזונה מתרי"ג מצוות שכנגד איבריה וגידיה. וכנגד הנפש הקדושה נבראת גם נפש רעה כי 'זה לעומת זה עשה אלהים' (קהלת ז יד), ושורשה מד' יסודות רעים הכוללים ארבעה אבות נזיקין וארבעה מראות נגעים, והיא הנפש הרעה המתגברת להחטיא את האדם ולאבדו. ובעוד שיש לאדם מלחמה עם יצרו והוא גובר עליו ומקיים המצוות כולן הוא הנקרא 'צדיק'. ומי שזוכה לטהר עצמו מכל מידה רעה, עד שטבעו משתוקק אל הטוב ואין גופו מושכו להחטיא, זו מדרגה גבוהה עוד יותר והוא הנקרא חסיד.

התגברות הנשמה מכוח המצוות

הקב"ה מסייע לבני ישראל לבחור במצוות, כמו שכתוב (דברים ל יט) 'החיים והמוות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה, שהקב"ה בעצמו נותן לפני האדם את הבחירה בין טוב לרע, והקב"ה עומד על גבי האדם ונותן לו כוח לבחור בחיים.

למסור עצמה להידבק בבוראה, הרי בעצם כך היא זוכה בכוח מעשיה וקונה חלקה בשלמות בעולם הבא, כי האדם מצד עצמו אינו ראוי לשכר על מעשיו מאחר והכל הוא בחסד הבורא עמנו, וכמו שכתוב (איוב מא ג) 'מִי הַקְדִּימִי וְאֶשְׁלֵם', והרי אי אפשר לקיים שום מצוה בלי שיקדים ה' לתת לאדם הכלים לקיים בהם את מצוותיו, אבל המוסר את כל כוחותיו לה' בשלמות הרי הוא כביכול מקדים את הקב"ה ואינו צריך לעצמו מאומה, כי באמת מצד הדין נאמר בקיום המצוות (ויקרא יח ה) 'וחי בהם' ולא שימות בהם, והמוסר נפשו נכנס הוא עם הקב"ה לעובדו לפני משורת הדין, ומשום כך ראוי הוא מצד עצמו לנחול חלקו בעולם הבא, ואין בכך שום נהמא דכיסופא, כי הוא הקדים לעבוד את הקב"ה יותר מפי כוחותיו.

לשכון בבתי חומר בעולם השפל והגשמי, כי אין הנשמה חפצה ליהנות ממתנת חינוך וכל הנהגה מלחמו של חבירו הוא בוש להסתכל בפני הנותן, ולכן מרוצה הנשמה לירד לעולם הגשמי ולסגל לעצמה במעשיה חלק ונחלה בעליונים, כדי שתהיה ראויה ליהנות מזיו השכינה בזכות מעשיה, ולא במתנת חינוך.

ולפי דברינו אינו מובן מדוע משתוקקת הנשמה לשוב בכל עת להידבק בעליונים, הרי דוקא כאן בעולם הזה הוא המקום לזכות בכוח מעשיה לשכר המובטח לצדיקים לעתיד לבוא, ואילו תשוב למעלה קודם זמנה שוב תזדקק למתנת חינוך אשר אינה חפצה בכך.

במסירות נפש זוכה לשכר בכוח מעשיו

אכן פירוש הדברים הוא, כי בהיות הנשמה מוכנה

מִילְתָּא דְפִלְיָא

אף לאחר יציאת הצדיק מהמקום נשארה שם קדושתו

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּעַר וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה (כח, י). וברש"י מלמד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם. ביארו צדיקים 'יציאת צדיק מן העיר עושה רושם' - שמותירה רושם של קדושה במקום שישב, ואף לאחר שיצא מהעיר, מרגישים שהיה כאן צדיק, שהשאיר רושם קדושה על המקום. יסוד הדבר הוא, שכן לכל אדם ישנה השפעה ממעשיו הן על עצמו והן במקום שנעשו בו המעשים, שבמעשיו מותיר רשימה קבועה במקום שישב בו כפי מעשיו, לטוב או להיפך. ואותו רושם משפיע גם לבאים אחריו להתעורר לנהוג כמעשיו, וזה הרמז בדברי רש"י 'יציאת צדיק עושה רושם', היינו שגם לאחר צאתו מן המקום הרי הוא עושה רושם קדושה במקום ישיבתו, וגם הבאים אחריו יש להם עזר וסיוע מרושם הקדושה שהותיר אחריו. אך אם חלילה וחס היתה ישיבתו לדבר עבירה, אזי הרושם הנשאר אחריו עלול להחטיא את היושבים במקום ההוא.

המקום גורם לקדושה ולהיפך

וזהו שרמזו בדברי חז"ל (אבות פ"ג מ"ב) 'שנים שיושבין ואין ביניהן דברי תורה הרי זה מושב לצים' שנאמר (תהלים א א) 'ובמושב לצים לא ישב'. והקשה הרבי מזלאטשוב ע"ה, לכאורה יש כאן אריכות לשון, שהיה לו לומר 'שנים שאין ביניהן דברי תורה הרי זה מושב לצים' לשם מה אמר התנא 'שנים שיושבין', וכי אם אינם יושבים כלום אין זה נחשב למקום לצים. ועוד, כיצד לומדים מהפסוק 'ובמושב לצים לא ישב' על שנים שיושבין ואין ביניהם דברי תורה, מנין לו לתנא ש'מושב לצים' נאמר בשנים שיושבין ואינם עוסקים בתורה.

הוא מקשה והוא מפרק: שנים שיושבים במקום מסוים ולא עולה בידם לעסוק בדברי תורה, יש להם להבין שהמקום ההוא יש בו רושם ליצנות שהניחו בו הלצים שישבו בו בעבר. כלומר, 'הרי זה מושב לצים' - מלפנים ומימים ימימה. ולכן גם עתה שיושבים כאן שנים - אין ביניהם דברי תורה, כי רושם הלצים שישבו כאן נשאר במקום, ולכך שומר נפשו יראה להתרחק כפי יכולתו מן המקום הוא. ולמדנו דבר זה מהפסוק 'ובמושב לצים לא ישב', דקא משמע לן שכח יש באדם להפוך אפילו את מקומו הדומם ל'מושב לצים', ולכן אם יבוא אי מי וירגיש שאינו יכול לפתוח פיו בחכמה, יבין שיש כאן רושם המונעו להתקדש בקדושת התורה

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

סילוק הנגיעות העצמיות כשנוגע לכבוד שמים

אֲכֵן יֵשׁ ה' בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֵנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי (כח טז). כשמזדמן לאדם לעסוק בצרכי שמים עליו לסלק מעצמו את כל הנגיעות העצמיות, ואפילו אם רבים מלעיגים עליו לא יתפעל מהם, כמו שכתב בטור (או"ח סי' א) שיהיה האדם עז כנמר ויעיז פניו כנגד בני אדם הלועגים לו.

ובזה פירש החתם סופר (תורת משה ויצא ד"ה ויש לפרש) הפסוק הנאמר כאן, 'אכן יש ה' במקום הזה' - אם יש ה' במקום הזה והדבר נוגע לכבוד שמים, אזי יהיה דומה בעיניו כמי שאינו קיים כלל במציאות, ועל ידי כן לא תהיה דעתו נתונה לבני אדם המונעים אותו מעבודתו, וכמו שמסיים הכתוב 'ואנכי לא ידעתי', שלא ידע ויחשוב כלל ממציאות עצמו. וכל אימת שבא האדם ללחום מלחמת יהיה חזק כמו סלע וזהו שכתוב (שמות לג כא) 'הנה מקום אתי' כאשר בא האדם ללחום מלחמת ה' לכבוד שמים, אזי 'ונצבת על הצור' בגאון ובגבורה כצור חלמיש, אבל 'והיה בעבור כבודי' כשאין הדבר נוגע לכבוד שמים, אזי 'ושמתוך בנקרת הצור' יכופף האדם את עצמו ויהיה נסתר ושפל ברך.

ומקום המקדש נעשה אמצעי בין ישראל לאביהם שבשמים להעלות תפילותיהם כמין סולם ושער השמים, וגם בזמן החורבן הותר לנו ה' מקדש מעט אלו בתי כנסיות, מקום התאספות בני ישראל לעמוד בהם בתפילת רבים, ותהיה תפילתם נשמעת במרום בזכות קדושת המקום.

תפילת הצדיקים אינה צריכה סיוע

ובאמת צדיקים אינם צריכים לממוצע להעלות תפילתם, אלא תפילתם חשובה כעתר המהפכת דין לרחמים, והיא בוקעת רקיעים כחרב ועולה מעצמה השמימה, ולא תפילתם לבדה אלא גם תפילות ישראל יש להם טובה בהיותם כרוכים בתפילות הצדיקים להתעלות יחד עמם בלי מניעה, אמנם הצדיקים ברוב ענוותנותם אינם מונעים רגליהם מבית הכנסת, אלא משימים עצמם כפשוטי עם הזקוקים שתתקבל תפילתם בבית הכנסת, וכמו שאמרו חז"ל (ברכות ו:): הקובע מקום מקום לתפילתו אומרים עליו 'אי עניו אי חסיד', וזו היא ענוותנותם שלמרות חסידותם אינם מונעים עצמם מבית הכנסת, כביכול גם הם זקוקים לקדושת בית הכנסת שתסייע לתפילתם להתעלות למעלה.

זהירות ממותרות

ריבוי גשמיות עלול להרחיק את האדם מעבודת בוראו

לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ (כח כ). ענין המותרות יש להיזהר ממנו ביותר, שלא להימשך אחרי הנאות העולם הזה אלא להסתפק ממנו די הצורך ותו לא, וכמו שאי אפשר להתקיים בלי הצרכים ההכרחיים כדי חיות האדם, כך יש להיזהר שלא להימשך אחריהם יותר מכפי הצורך. וכמו שבקש שלמה המלך ע"ה (משלי

עליית התפילה דרך מקום המקדש

וְהַשָּׁמַיִם (כח יז). ענין קביעות מקום לתפילה מסוגל לעליית התפילות וקבלתם, כי לאו כל אדם ראוי לכך שתהיה תפלתו רצויה ומקובלת במקום, וצריך לעזר וסיוע קדושת המקום הגורם להעלות התפילות, על דרך שנאמר (מלכים א' ח מח-מט) וְהִתְפַּלְלוּ אֵלַי דֶּרֶךְ אֲרָצָם וְגו' וְהִבֵּיתִי אֶשֶׁר בְּנִיתִי לְשִׁמְךָ, וְשִׁמְעֵתָ הַשָּׁמַיִם מִכּוֹן שְׁבִיתֶךָ אֶת תְּפִלָּתָם,

התפילה - התחברות ודביקות בבורא

נְפֹתוּלֵי אֱלֹקִים נְפֹתְלָתִי (ל ח). הקשר עם הקב"ה צריך להיות תמיד ע"י תפילה, כלומר כל דבר הקורה או העובר על האדם ניתנה לנו עצה טובה לדבר ולבקש על כך מלפניו יתברך. ביסוד הדברים כתב **בנועם אלימלך** (וישלח ד"ה א"י והיה העטופים) כי תפילה מלשון חיבור כפי שנאמר (בראשית ל ח) 'נפתולי אלקים נפתלתי' ותירגם אונקלוס שהוא לשון תפילה, ורש"י פירש: 'מנחם בן סרוק פירשו במחברת 'צמיד פתיל' - חבורים, מאת המקום נתחברתי עם אחותי לזכות לבנים'. שע"י התפילה נדבקים ומתחברים בה' יתברך.

כאשר אדם בכל מצב שנמצא בו הן ברוחניות והן בגשמיות, צועק ומתפלל לה' - זוכה להידבק בו. משל למה הדבר דומה - דרש רבי אלימלך מליז'ענסק ע"ה, לאב ובנו שנסעו למרחקים, בדרכם עברו ביער עבות שגדלים שם פירות מתוקים ויפים, ביקש הבן מאביו שיעצור את העגלה עד שיאסוף מהפירות, כך שהו שעה ארוכה אך הבן לא חזר, מחמת כי לא יכל לנתק עצמו מחמדת עיניו ותאוות לבו, חשש האב פן תאבד דרכו בחזרה, אזי אמר לבנו חמודו איעצך עצה טובה, צעק מידי פעם בפעם אבי אבי ואני אענה אותך בני בני בקול, כך נחזיק מעמד ונחזק הקשר בינינו שלא יינתק, וקול שאתה שומע ואני שומע זה יחזיק הקשר בינינו, ובזמן שאתה לא תשמע אז תבין שאתה מסובך ביער חלילה וחס.

הנמשל מובן מאליו, אנו נקראים בנים למקום שנאמר (דברים יד א) 'בנים אתם לה' אלהיכם', ברם אם ח"ו מסתבכים בתאוות העולם הזה ותענוגיו נשכח ח"ו כי יש לנו אב בשמים, על כן העצה היא לחזק הקשר בינינו ע"י הקריאות התכופות 'אבי אבי' שחרית מנחה וערבית.

ל ח-ט) 'יראש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חקי, פן אשבע וכחשתי ואמרתי מי ה' ופן אורש וגנבתי ותפשתי שם אלהי', כי ההמשכות אחר הנאות העולם משכיחות מהאדם את שליחותו בעולם.

בקשת יעקב אבינו שיתן לו ה' גשמיות כפי הצורך

וזהו שמצינו אצל יעקב אבינו ע"ה שאמר 'אם יהיה אלהים עמדי וגו' ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש', ולכאורה לא היה לו להאריך בדבריו ולבאר שהלחם הוא לאכילה והבגד ללבישה, כי הדבר מובן מאליו. אכן כוונתו הייתה לומר שאינו מבקש לחם אלא כדי אכילתו וכן הבגד לא יהיה לו אלא כפי הנצרך לו ללבוש, ולא ירבו נכסיו יותר ממה שנדרש לו, כדי שלא יבוא להימשך אחר המותרות ויסיח דעתו מעבודת ה', וכמו שהמשיך ואמר 'ושבתי בשלום אל בית אבי', כי באופן זה יוכל לשוב בשלום כשהוא שלם מן החטא.

מעלת העשירות כשהיא לצורך מעשים טובים

ובאמת צריך להבין, דלכאורה לא התקיימה תפילתו של יעקב אבינו, והתעשר בעשירות גדולה כמו שמעיד עליו הכתוב (בראשית ל מג) 'ויפרוץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות', ולא כמו שביקש מה' שיהיה לו לבוש ומזון רק כפי צרכו. אכן עיקר הפירוש הוא שלא התפלל יעקב שלא יבוא לידי עשירות, כי העשירות יש בה גם צד טוב כשזוכה לעשות בממונו צדקה וחסד והחזקת התורה ולומדיה, ולא היתה בקשתו אלא שלא יעבירו העושר על דעת קונו, ושלא יהיה חפצו ליהנות מממונו אלא כפי צרכו, לבלתי יימשך אחר הנאות העולם, ושאר הממון שבידו יעשה גמילות חסדים והחזקת תורה, וכמו שהמשיך ואמר (שם כב) 'וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לו'.

עושה רושם - השפעת הצדיק על בני דורו

כשיוצא הצדיק ממקומו מרגישים בני העיר מה היה להם בזכותו

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (כח י). פירש רש"י: לא היה צריך לכתוב אלא 'וילך יעקב חרנה', ולמה הזכיר יציאתו. אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה וכן ותצא מן המקום, האמור בנעמי ורות (רות א ז). בפשטות 'רושם' היינו שמרגישים חסרוננו, שבזמן שהוא בעיר אף שהוא הודה הוא זיוה היא הדרה, לא בהכרח מרגישים כל כך את מעלותיו, ולא מודעים לכל ההשפעות והחסדים המגיעים בזכותו, וזאת מחמת ההרגל שנדמה שכל הטוב הזה הנמצא בעיר בזכותו, מגיע בכל מקרה, שהרי אינם יודעים מה היה אילו לא היה כאן את הצדיק. אך כשיוצא משם מתחילים להרגיש ולחוש שכל מה שהיה כאן עד עתה, הכל היה בזכותו של הצדיק, ולכן רק יציאת הצדיק היא שעושה רושם כי אז מבינים שבזכותו יש הוד זיו והדר לעירו.

כל השפע בזכות הצדיק

ואז מבינים שכל שיש להם בגשמיות ורוחניות הינם פירות מעשיו של הצדיק, וכפי שדרשו חז"ל (יומא לח:): על הפסוק (ישעיה ג י) 'אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו': אפילו בשביל צדיק אחד עולם נברא, שנאמר (בראשית א ד) 'וירא אלהים את האור כי טוב', ואין 'טוב' אלא צדיק, שנאמר (ישעיה ג י) 'אמרו צדיק כי טוב'. שהכל אומרים על הצדיק כי טוב הוא, ומנין להם, 'כי פרי מעלליהם יאכלו' ולא כתוב 'יאכל', ללמד שאת פירות מעשי הצדיק יאכלו כולם. והוסיף השפת אמת (קרח תרמ"ד) שכולם צריכים להחזיק טובה לצדיק שבזכותו הם יכולים להוציא מעשיהם הטובים מן הכח

אל הפועל.

כי 'צדיק יסוד עולם' שעליו העולם עומד וכל השפע מגיע בזכותו, ועוד יותר מזה אמרו 'צדיק מושל יראת אלקים' (שמואל ב' כג ג) שכביכול הצדיק מושל בקב"ה וגוזר שיבוא טוב לישראל, כדברי הגמרא (מו"ק טז:): מי מושל בי צדיק שאני גוזר גזירה ומבטלה. ובמדרש (דב"ר י ג) נוסף: מהו 'צדיק מושל יראת אלהים' וכו'. הקדוש ברוך הוא פוקד עקרות, ואלישע פקד את השונמית וכו', הקדוש ברוך הוא מחיה מתים ואלישע החיה את בנה של שונמית. הקדוש ברוך הוא קורע ימים ואליהו ואלישע קרעו ימים וכו'. הקדוש ברוך הוא מרפא בלא רטיה ואלישע ריפא את נעמן שלא ברטיה. הקדוש ברוך הוא ממתיק את המרים ואלישע המתיק את המרים וכו'. הקדוש ברוך הוא עוצר גשמים ואליהו עצר את הגשמים וכו'. הקדוש ברוך הוא מוריד את הגשמים ושמאל הוריד את הגשמים וכו'. הקדוש ברוך הוא מוריד האש ואליהו הוריד את האש. ע"כ דבריהם.

הרי לנו שכח הצדיק להשפיע ישועה והצלחה בכל דבר ודבר שבעולם, ואף דברים שעל פי הטבע אינם ניתנים להשגה, עם כל זה הקב"ה משדד מערכות הטבע בשביל הצדיק. ואת זה מרגישים כשהצדיק יוצא מן העיר ורואים את החסר שיש בעיר, או אז מבינים שכל אשר יש להם מכוחו של הצדיק.

ביציאת יעקב נותרו בעיר אנשים כשרים וצדיקים והם שהרגישו בחסרונם

הוא הדבר הנזכר ביציאת יעקב אבינו ע"ה מבאר שבע, שהרגישו שחסר השפעות הצדיק. ואם תאמר במה שונה היא יציאתו של יעקב מיציאתם של אבותיו אברהם ויצחק ע"ה. ביאר בזה מרן החתם סופר ע"ה (תורת משה ריש לך לך) שביעקב דווקא נאמר 'ויצא' וכפירושו

ח א), ומשפיע מהזיו והאור של החכמה לכולם. ומצינו ביעקב אבינו ע"ה שהיה זיו איקונין שלו חקוק בכסא הכבוד, ממילא כשאומר שהצדיק הוא זיווה של העיר, פירושו, שמשפיע מהשראת השכינה מחכמת אדם תאיר פניו שבו, ומיראת השמים שלו שבטל לרצון ה' בתכלית, שזה ביאורו של 'מרכבה לשכינה' שהיה בטל כמרכבה לרוכב, כן הוא היה בטל ללא שום רצון עצמי רק לרצון ה' יתברך. ואת זה הוא משפיע על כל העיר ועל הכלל כולו.

ואמרו צדיקים ע"ה כי זה ביאור הנאמר בתפילת השבת 'מלאים זיו ומפיקים נוגה', שכאשר הצדיקים הם המאורות מלאים זיו החכמה וככל שהם מלאים בזיו חכמה מפיקים מידת הנוגה שהיא תערוכת טוב ורע שנתערבו בחטאו של אדם הראשון בעץ הדעת, והצדיקים במעשיהם מפיקים נוגה ומסייעים לכל להכניס מידה זאת לקדושה.

הדר - התפשטות החסדים

'הוא הדרה' שהצדיק משפיע על כולם בעין טובה מחלקו מזיו השכינה שבו וממדת ההוד שזכה בה, כדכתיב 'הוד והדר תשוה עליו' שהדר הוא התפשטות הזיו וההוד להשפיע החסד לכל העולם, ואיתא שהקב"ה חלק ליראיו כח אורו שיוכלו בני אדם לסבול אור המבהיק מסוף העולם ועד סופו, ועל כך כתיב 'הוד והדר תשוה עליו', וכן כתיב (תהלים קמט ט) 'הדר הוא לכל חסידיו', ואת ההדר הזה משפיע הצדיק לכל בכח ברכותיו.

וזה בא לרמוז לנו באמרו כשהצדיק בעיר הוא הודה זיווה והדרה, כי הצדיק הוא ההדר של העיר, החן והיופי, ההוד וההדר, הזיו והזוהר של העיר מגיע מכוחו של הצדיק, וכמו שמצינו באברהם אבינו ע"ה שאמרו הכל בשעת פטירתו אוי לו לעולם שאבד קברניטו, שכן השפעת הצדיק הינה בכל תחום.

של רש"י 'יציאת צדיק מן העיר עושה רושם', שהיו שם יצחק אבינו ע"ה ושאר אנשים כשרים שעמו תלמידי אברהם יצחק ויעקב, לכך יציאתו עשתה רושם אצלם שהצטערו על פרידת יעקב מהם שהיה הודם וזיום.

אך באברהם אבינו ע"ה שהיה באור כשדים היו כולם רשעים גמורים ותלמידי נמרוד, וכן היו בני חרן, והיו מלעיגים עליו בני דורו שהיה מחדש אמונה בעולם, ולפיכך כשיצא משם לא נאמר 'פנה הודה' וכו', שלא היו בני דורו מצטערים כלל על יציאתו, ואדרבה היו שמחים ביציאתו.

כלל כל השפע בעולם בא בכח הצדיק

ובאמרו 'זיווה הודה והדרה' כלל כמה מעלות טובות למקום שהצדיק שרוי בתוכו, שהרי יעקב היה 'איש תם יושב אהלים' הכיצד הגיעה השפעתו לכלל המקום. אם היה יוצא ובא ומחזק את הציבור ניחא, אך בהיותו ספון בביתו כיצד הגיעה השפעתו עד שהוא הודה זיווה והדרה של העיר. רק שהצדיק אף כשהוא ספון בחדרו זורח אורו למרחוק, ותורתו מכרזת עליו בכל מקום, ומשפיע על הכלל כולו.

וזה אמרו 'הוא הודה הוא זיווה' - 'הודה' אלו התלמידים שקיבלו מהארת הרב, וכדכתיב (במדבר כז כ) 'ונתתה מהודך עליו'. 'זיווה' - זיו השכינה, זיו החכמה. ו'החכמה תחיה בעליה' (קהלת ז יב), ובכלל זה שהצדיקים נותנים חיות לנבראים, הן במובן הפשוט של חיים - רפואה וישועה, פרנסה והרווחה. והן במובן הפנימי של חיים שהם החיים הנצחיים באור פני המלך, בבחינת 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום' (דברים ד ד).

השראת השכינה לכלל בזכותו של צדיק

זיו הצדיק יתבאר גם 'זיו איקונין', זיו השכינה הוא השראת השכינה שבזכותו של הצדיק, וכן משפיע מזיו החכמה על הכלל כולו, ו'חכמת אדם תאיר פניו' (קהלת

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר

חדש! כרך שלישי בסדרה

מאחורי הקלעים של בית הדין

המבוא לדין

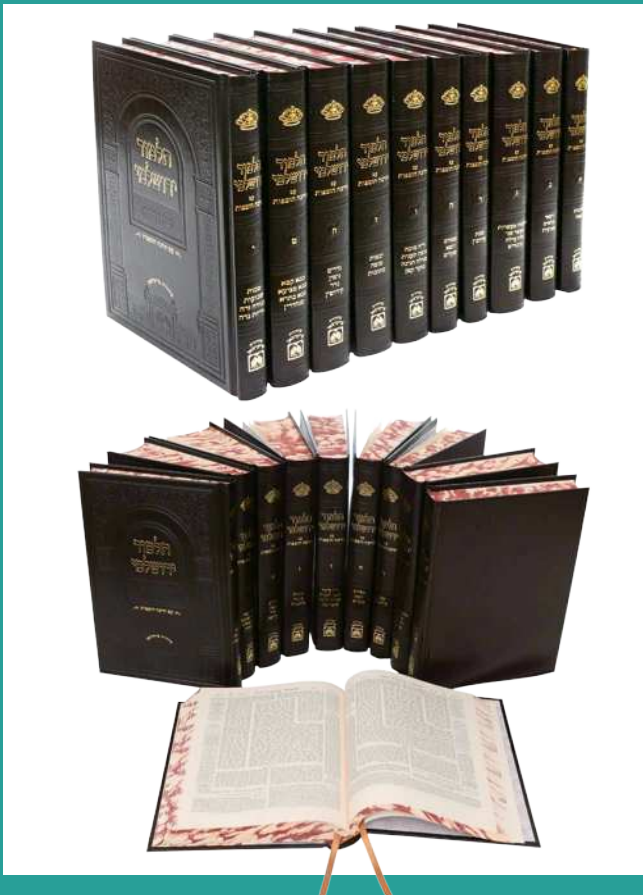
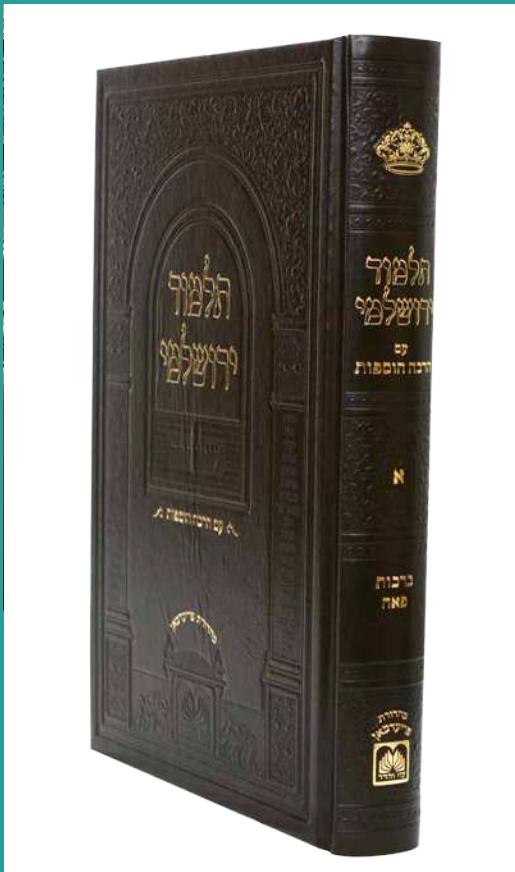
הצצה מרתקת לדיוני היכל בית הדין בכל תחומי ההלכה הנוגעים לחיינו של כל יהודי
מכתלי בית הדין - ג' משולחנו של הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א
ראש בית הוראה לדיני ממונות "באר ישראל" וריש מתיבתא "עוז וחדר"
מבוא פלאי | מקבץ פסקי דיני ממונות אקטואליים | קונטרס דיני ממונות בתקופת הקורונה

אור דיני התורה לישרי לב

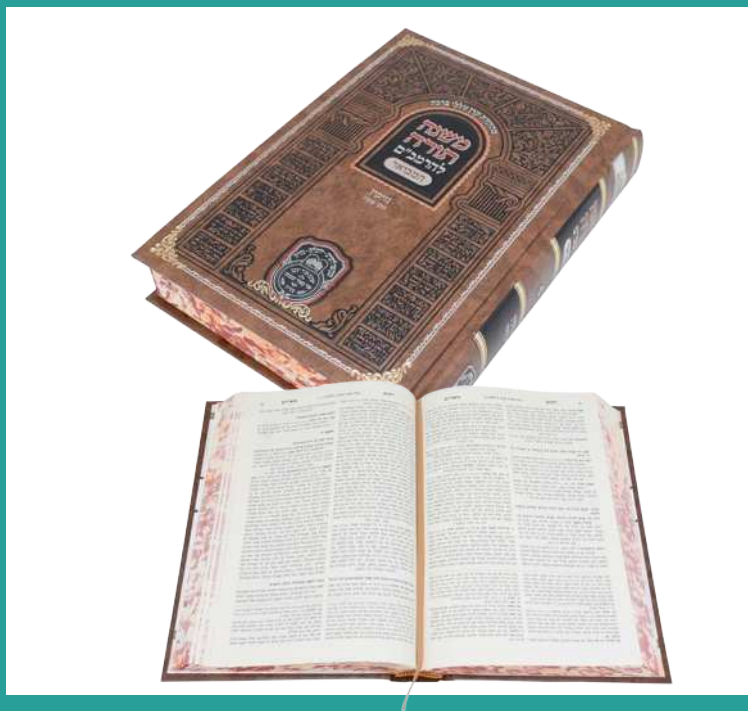
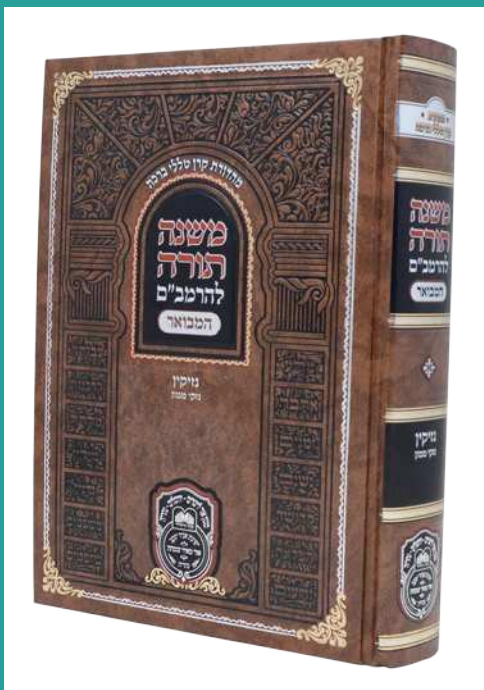
ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

**"והאור - זה
התלמוד ירושלמי
דנהיר נהורא
דאורייתא"
(זוה"ח איכה) .**

עם תחילת המחזור
האחד עשר בלימוד הדף
היומי ב'תלמוד
ירושלמי' האיר העולם
במהדורה מיוחדת של
הירושלמי שכבש את
עולמם של לומדי הדף
היומי. היגיעה הרבה
הניכרת במהדורה
המיוחדת יחד עם
ביאורו המושלם של
הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל
שנדפס על הדף, מהווים
תענוג עילאי לכל לומדי
הדף.

כנשר יעיר קינו. עוד כרך מפואר מספרו של ה'נשר הגדול' מעורר בימים אלו את חובשי הספסלים בישיבות ובכוללים.
משנה תורה להרמב"ם המבואר על הלכות נזיקין - נזקי ממון. יין ישן בקנקן חדש ומעוצב בתוספת ביאורים וציורים
המאירים את עיני הלומד בחשק התורה.

לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים

ערוכים לכבודה של תורה, באולמי אור
החיים, בעיר הישיבות "אלעד", זכו
לשמוע דא"ח ממורינו ריש מתיבתא 'עוז
והדר' הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ
שליט"א. בדברי התעוררות נלהבים

מאות נציגי בני הישיבות הקדושות
המשמשים כמגידי שיעור בספר ה'אור
החיים' הקדוש שנקבצו ובאו במוצאי
שבת קודש פרשת תולדות תשפ"ג
לסעודת 'מלוה מלכה' סביב שולחנות

שְׁמַעוּ וְתַחֲי נַפְשְׁכֶם

בעד ספרים

מניין ערבית (בשעה 20:30)

אוד

שיעור דף היומי (בשעה 20:45)

בבית מדרשו ב'ר ישראל' רח' פזס בן יאיר 20 בית שמש

מפי פה מפי מרצות הרב האנן משה ראובן ארליך שליט"א
הציבור הקדוש מזמן להשתתף לכבודה של תורה

בברכת להגדיל תורה ולהאדירה

כ"ק מרן אדמו"ר מרחמסטריווקא ארה"ב שליט"א

מקבל לידיו בהתפעלות רבה
את הספר 'נועם אלימלך'
המבואר מהדורת מכון אור
לישרים-עוז והדר, ומפליא
לשבח את העריכה המיוחדת
והביאורים הנפלאים על הספר
הקדוש.

היצירה המפוארת 'רמב"ם המבואר'

מהדורת קרן טללי ברכה של מכון אור לישרים
וממלכת התורה עוז והדר, מתקבלת בתשואות
התפעלות בכל עולם הישיבות. בתמונה: מרן
הגאון רבי דוב לנדוי שליט"א ראש ישיבת
סלבודקא מקבל לידיו את כרכי הרמב"ם החדשים
ומברך את רבני המכון.

תולדות יעקב יוסף המבואר

התרגשות מיוחדת בעולם החסידות עם הופעת
הכרך הראשון של תולדות יעקב יוסף המבואר.
מהדורה חדשה לספר החסידות הראשון עם ביאור
משולב וציורים ומקורות.
בהוצאות מכון "אור לישרים" וממלכת התורה "עוז
והדר".
בתמונה: מרן הגאון רבי שמעון גלאי שליט"א מקבל
לידיו את הספר ומעיין בו בקורת רוח מרובה, תוך
כדי שהוא מרעיף שבחים על עורכי הספר שזכו
לעשות אזניים לתורתו של הכהן הגדול מפולנאה.

הרחיב הרב שליט"א במשאו אודות
סגולת ההוגים בספר הקדוש ובשבח
הזוכים להפיץ את אורו במסירת
שיעורים תמידין כסדרן.

שערי הירושלמי נפתחים ללומדיה!

פנינים חדשות באו לכאן:

ברך א' מסכת ברכות במהדורת 'פנינים'

31 ס"מ גובה

מועילתא

חיים של תורה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

גבולות הלכה

לחידה"ק רבי אברהם זיע"א מסלאנים

חלוקה לקטעים
סימני פיסוק וניקוד
פתיחת ראש תיבות
עימוד מפואר ושובה לב

פרקי מבוא ותולדות
כותרות משנה
ביאור
ציורים והשוואות

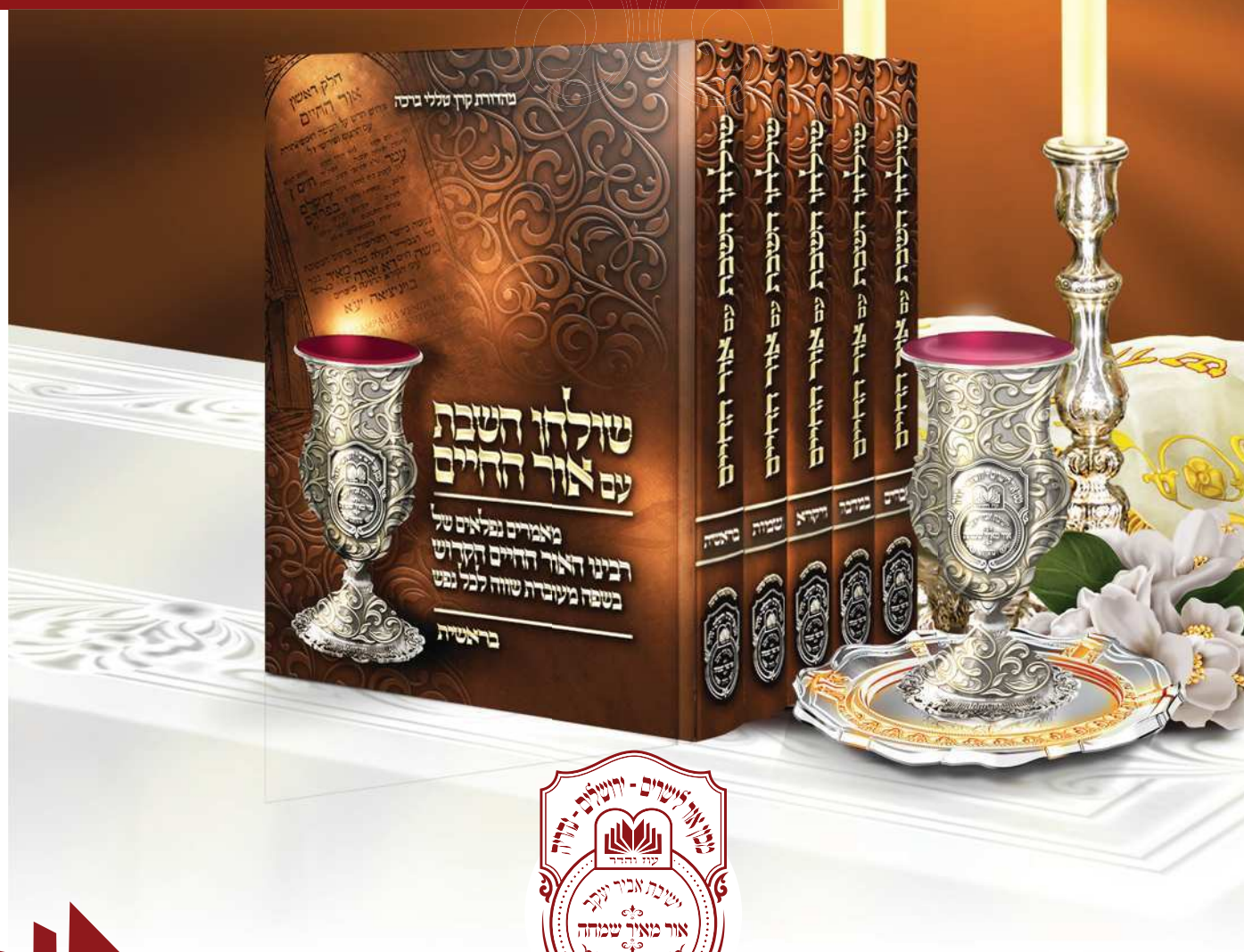
חיים של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אור חדש ירד על שולחן השבת

שולחן השבת עם אור החיים

מאמרים נפלאים של רבינו האור החיים
הקדוש בשפה מעבדת שווה לכל נפש

ארה"ב: 437-0054 (718) |

אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66